

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΘ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980 | ΑΡΙΘ. 1-2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σεβ. Μητροπ. Σάμου κ. Παντελεήμονος, Μιά αναγκαία προσφορά. — Σεβ. Μητροπ. Δημητριάδος κ. Χριστοδούλου, Χριστός ναί, 'Εκκλησία όχι; — Κ. Γ. Μπόνη, 'Ακαδημαϊκοῦ, 'Ομ. Καθ. τοῦ Παν)μίου 'Αθηνῶν, 'Αποστολικοὶ Πατέρες, Τοῦ 'Αγίου 'Ιγνατίου 'Επιστολαὶ - Α' πρὸς 'Εφείσιους. — Σεβ. Μητροπ. Γόρτυνος κ. Θεοφίλου, 'Εμεῖς οἱ Κληρικοὶ. — Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου, 'Αντιπρῶτ. Καθηγ. τοῦ Παν)μίου 'Αθηνῶν, 'Η Παιδεία τῆς 'Ελευθερίας καὶ ἡ 'Ελευθερία τῆς Παιδείας. — Βασ. Μουστάκη, Μέγας Βασίλειος καὶ Βίβλος. — 'Επίκαιρα. — Εὐαγ. Π. Λέκκου, 'Η «κρίσι» τοῦ διβλίου καὶ ἡ κυκλοφορία τῆς 'Αγίας Γραφῆς. — Πρωθιερέως Νικ. Π. Παπαδοπούλου, Πασιῶννης Νικολάου. — Φ., 'Απαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — Τὸ Βιβλίον. — 'Απ' ὅ,τι γράφει ὁ Τύπος. — Ε. Π. Λ., Εἰδήσεις ποῦ ἐνδιαφέρουν τοὺς 'Εφημερίους.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας, 'Ιασιῶν 1 — 'Αθήνα: 140. Προῖστ. Τυπογραφείου 'Ιωάννης Μιχαήλ. 'Αναστασία 3 Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.

ΜΙΑ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Συγκλονιστικὴ θεωρεῖται ἡ ἀλλαγὴ ποῦ σημειώθηκε σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμον τὰ τελευταῖα χρόνια. 'Αγιοὶ θεσμοὶ καὶ χριστιανικὰ ἔθιμα ἔχουν γκρεμισθεῖ ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ μεγαλείου τους. Καὶ τὴ θέση τους πῆραν ἡ πνευματικὴ ἀνησυχία, ἡ κοινωνικὴ ἀναταραχὴ, ἡ χαλάρωση τῆς οἰκογενείας, ἡ ἀντιχριστιανικὴ καὶ ἀντιεκκλησιαστικὴ ἰδεολογία.

Σ' αὐτὸ τὸ κλίμα, τὸ δύσκολο καὶ τραχὺ, ὅλοι οἱ κληρικοὶ εἴμαστε, ἐν τούτοις, ὑποχρεωμένοι νὰ ζήσουμε. Γιατὶ εἴμαστε ποιμένες τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Καὶ οἱ ποιμένες, φυσικὰ, δὲν ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸ ποίμνιο. Κι ὅταν ἀκόμα ἐμφανίζεται ὁ λύκος. «'Ο ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων». Θυσιάζονται οἱ καλοὶ ποιμένες στὴν ἀνάγκη. 'Όσο, λοιπόν, κι ἂν εἶναι οἱ συνθῆκες σκληρὲς καὶ πικρὲς, ὁ ἱερέας παραμένει κοντὰ στὰ λογικὰ του πρόβητα γιὰ νὰ τὰ ποιμαίνει. Νὰ τὰ τροφοδοτεῖ καὶ νὰ τὰ περιφρουρεῖ. Νὰ τὰ φροντίζει μὲ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἀγάπη ποῦ χαρακτηρίζουν τὸν «ποιμένα καὶ ἐπίσκοπο τῶν ψυχῶν», τὸ Χριστό. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργο του. Αὐτὴ καὶ ἡ φροντίδα του. Νὰ τὰ ποιμαίνει.

★

Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἱεροὶ Κανόνες συνιστοῦν «μὴ ἀμελεῖν τῆς φροντίδος». Καὶ τονίζουν «ταύτης, (δηλ. τῆς φροντίδος) ἔχεσθαι μετ' εὐρωστίας πνευματικῆς». 'Ο ἱερέας δίνεται ὁλόψυχα στὸ ποιμαντικὸ ἔργο. Προσφέρει τὶς πνευματικὰς του δυνάμεις ὅλες, μὲ ζῆλο καὶ αὐταπάρνηση. Χωρὶς συμβιβασμοὺς καὶ ὑπολογισμοὺς. «'Εν λευκῷ καὶ ἄνευ ὄρων». Γιατὶ εἶναι ἔργο «ψυχικῆς σωτηρίας» τῶν ποιμνινομένων. Μὲ προεκτάσεις στὴν αἰωνιότητα.

Μεγάλον, λοιπόν, τὸ βάρος τοῦ ποιμαντορικοῦ ἔργου. Ποιὸς ὅμως μπορεῖ νὰ τὸ σηκώνει; Ποιὸς ἔχει τὶς προϋποθέσεις νὰ τὸ ἀρχίσει, νὰ τὸ συνεχίσει καὶ νὰ τὸ ὁλοκληρώσει;

★

Πρέπει νὰ τὸ παραδεχθοῦμε. Εἶναι σταυρὸς. Καὶ μερικὲς φορές, ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ ὁ χαρακτηρισμὸς, φαίνεται

ΧΡΙΣΤΟΣ ΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΟΧΙ;*

Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
Δημητριάδος κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ἄπολιθωμένο κατάλοι-
πο τοῦ παρελθόντος:

Σὲ τούτῃ τὴν κατηγορία συμβάλλει πολὺ ἢ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τήρησις ὠρισμένων τύπων, ἢ χρησιμοποίησις μιᾶς ὑψηλοῦ ἐπιπέδου γλώσσας, ἢ μεγαλοπρέπεια στὴ λατρεία, ἢ ὅλη παραδοσιακὴ καὶ συντηρητικὴ δομὴ τῆς. Κάτι ποῦ θυμίζει ἔντονα τὸ παρελθόν. Καὶ οἱ νέοι ἀποστρέφονται τὸ παρελθόν. Ἀρέσκονται στὸ σύγχρονο, στὸ μελλοντικό. Τὸ παρελθόν εἶναι τὸ «κατεστημένο» ποῦ πρέπει νὰ ἀνατραπῇ. Τὸ ρεύμα παρασύρει καὶ τὴν Ἐκκλησία. Ἀπὸ κοντὰ ἐρχονται τὰ γένεια τῶν παπῶν, τὰ ράσα, τὰ μαλλιά, τὰ Κατηχητικά, οἱ βυζαντινισμοί. Ἔτσι οἱ φλογεροὶ νέοι, οἱ ρηϊκῆλευθοί, οἱ ριζοσπαστικοὶ δὲν ἀναπαύονται στὰ παλιὰ σχήματα ποῦ διατηρεῖ ἡ Ἐκκλησία. Ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία μας καὶ σὰν ἔννοια καὶ σὰν ἐγκόσμια πραγματικότητα δὲν ἔχει στατικό, ἀλλὰ δυναμικὸ χαρακτήρα. Σὰν ἔννοια ἡ Ἐκκλησία εἶναι συναγωγὴ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, εἶναι κοινωνία τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸ Θεὸ καὶ μεταξὺ τῶν, εἶναι εὐχαριστιακὴ σύναξις, εἶναι ὑπέρβασις τοῦ θανάτου καὶ πρόγευσις τῆς ἀθανασίας, εἶναι εἰρήνη, ἀγάπη, φῶς, εἶναι πορεία πρὸς τὰ ὑψηλά, εἶναι στρατεία νίκης. Δὲν γνωρίζω νὰ ὑπάρχει προοδευτικώτερη καὶ δυναμικώτερη διέξοδος γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ἀλλὰ καὶ σὰν ἐγκόσμια πραγματικότητα ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ τηρῇ τίς παραδόσεις, ἀλλὰ ποίος μπορεῖ νὰ πῆ σοβαρὰ πῶς γι' αὐτὸ τὸν λόγο καὶ μόνο εἶναι μουμιοποιημένη; Μήπως ἡ ἔννοια τῆς παραδόσεως ἀποκλείει τὴν ἐξέλιξι; Μήπως οἱ τύποι δὲν ἐξυπηρετοῦν τὴν οὐσία; Μήπως αὐτοὶ ἐμποδίζουν τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἀκούσῃ τὸν παλμὸ τῆς ἐποχῆς; Νὰ προβληματισθῇ σωστά; Καὶ ἂν ποτὲ δυσκολευεῖται ἡ Ἐκκλησία μας νὰ λαλῇ ἐπίκαιρο λόγο, αὐτὸ ἄραγε ὀφείλεται στὴ δομὴ τῆς ἢ στὴν ἔλλειψι τῶν καταλλήλων στελεχῶν; Μᾶς κατηγοροῦν γιὰ δεσποτισμὸ καὶ γιὰ αὐθαιρέσιες, γιὰ βυζαντινισμό καὶ παρελθοντολογία. Δὲν ἀντιλέγω, μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν τέτοια κρούσματα. Μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν ὠρισμένοι Ἐπίσκοποι αὐθαίρετοι καὶ δεσποτικοί. Δὲν ἀρνοῦμαι τίς ἐνδεχόμενες καταχρήσεις ἐξουσίας ἐκ μέρους τῶν. Ἀλλὰ δὲν μπορῶ μὲ κανένα τρόπο νὰ δεχθῶ πῶς αὐτὸ εἶναι ὁ κανόνας. Ἄς εἴμαστε ρεαλιστὲς καὶ εἰλικρινεῖς. Στὰ παλιὰ χρόνια τέτοια συμπτώματα ἦταν συνήθη. Σήμερα ὅμως ὄχι, ἀποτελοῦν τὴν ἐξαιρέσι. Ἄν ὑπάρχουν.

* Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ Φυλλάδιο «Χριστός ναι, Ἐκκλησία ὄχι», τῆς σειρᾶς «Θέσεις καὶ Ἀντιθέσεις» ἀριθ. 13.

ἀσήκωτος. Γιατί, ὅπως γράφει ὁ Παῦλος, «οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἢ πάλῃ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου».

Ἄλλ' ὁ κληρικὸς, «θεοφιλῆς ὢν», δὲν ποιεῖται. Ἄντλει δυνάμεις ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ προχωρεῖ. «Δι' ὑπομονῆς τρέχουμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν». Μὲ τὸ μάτι τῆς πίστεως ἀτενίζει τὸν Ἰησοῦ. Καὶ τὸν βλέπει ὄχι θεατῆ, καὶ μάλιστα ἀδιάφορο. Συναγωνιστῆ, ἀδελφὸ καὶ φίλο τὸν αἰσθάνεται. Ἔτσι ἐμψυχώνεται. Ὅπως ὁ Παῦλος: «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ».

Βλέπει καὶ τὸν ἑαυτό του. Δὲν θέλει νὰ ἀκούσει τὴν ἐπιτίμησι τοῦ Κυρίου: «Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν». Οὔτε νὰ σκανδαλίζει τὸ ποίμνιο μὲ ἀνιψατικὴ πολιτεία. Παίρνει, λοιπόν, τὸ Παύλειο σύνθημα καὶ τὸ κάνει δικό του: «Ἵποπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι». Θεραπεύει τίς ἀδυναμίες του καὶ κακοπαθεῖ, «ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἀμαρτίας». Αὐτὸς ὁ κληρικὸς μπορεῖ νὰ κερδίσει ψυχές. Γιατί, ὅπως εἰπώθηκε, «ὁ λόγος του εἶναι ἰσχυρὸς σὰν τὴ βροντῆ, ὅταν ὁ βίος του εἶναι φωτεινὸς σὰν τὴν ἀστραπή».

Ἄλλὰ βλέπει καὶ τοὺς ἄλλους. Ἐπικοινωνεῖ μὲ κληρικούς καὶ λαϊκοὺς καὶ ἐπιδιώκει τὴ βοήθειά τους. Γνωρίζει τίς συνέπειες τοῦ «οὐαὶ τῷ ἐνί». Εὐχάριστα, λοιπόν, ἀκούει συμβουλές. Πρόθυμα διορθώνει σφάλματα. Εὐτυχῶς, ποῦ δημιουργοῦνται πολλὲς εὐκαιρίες ἐπικοινωνίας. Στὶς Μητροπόλεις καὶ στὸ Κέντρο. Σὲ συνέδρια ἱερατικά γίνονται εἰσηγήσεις καὶ συζητήσεις καὶ φωτίζονται πολλὲς πτυχές τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου. Σὲ βιβλία καὶ περιοδικὰ δημοσιεύονται ἀξιόλογα ἄρθρα, ἀναλύονται προβλήματα καὶ τονώνεται τὸ φρόνημα τοῦ κληρικοῦ. Ἔτσι οἱ Ἐφημέριοι ἔχουν στὴ διάθεσή τους ὑλικὸ πλούσιο καὶ κατάλληλο γιὰ τίς πνευματικὲς μάχες στὸ χῶρο τῆς Ἐνορίας.

★

Τέτοιο ἔργο προσφορᾶς ἐπιδιώκει νὰ ἐπιτελέσει καὶ ὁ «Ἐφημέριος» ποῦ ἐμφανίζεται ἀνανεωμένος. Εἶναι μιὰ εἰλικρινῆς συμπαράστασις τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ποῦ ἐκδηλώνεται μὲ τὴ συνδρομὴ δοκιμασμένων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν σὲ μιὰ ἐποχὴ τόσο κρίσιμη γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν εὐσεβῆ λαὸ μας. Πιστεύουμε, πῶς μιὰ τέτοια προσφορὰ θὰ ἐκτιμηθεῖ ἀπὸ τοὺς Κληρικούς τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ θὰ σπεύσουν νὰ τὴν ἐπωφεληθοῦν. Ὅποσοδήποτε, τότε, θὰ ἔχουν θετικὴ βοήθεια στὸ ἔργο τους.

† Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΕΜΕΙΣ ΟΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

Με τὸ σημερινὸ πρῶτο φύλλο τοῦ Περιοδικοῦ μας, ὅπως ἐκυκλοφόρησε στὴ νέα μορφή του, ἐγκαινιάζομε κι ἐτούτῃ τῇ μικρῇ δικῇ μας, ἐντελῶς προσωπικῇ, στή-λη. Ὅλες οἱ στήλες εἶναι καὶ πρέπει νὰ τίς θεωροῦμε δικές μας καὶ δλόκληρο τὸ Περιοδικὸ πρέπει καὶ ὀφείλομε νὰ τὸ μελετᾶμε, καὶ μάλιστα, μὲ πολλή μεγάλη προσοχή. Μᾶς ἐνδιαφέρουν ὅμως, πρέπει νὰ μᾶς ἐνδιαφέρουν περισσότερο, τὰ «Ποιμαντικά Θέματα», διότι ἀφοροῦν πρὸ ἔργου μας, στὴν ἀποστολή μας, στὴν ποιμαντικὴ μέριμνα τοῦ κάθε Κληρικοῦ. Μέριμνα ποὺ τὴν ὀφείλομε ὁ καθένας ἀπὸ τὴ σκοπιά του, κάπου. Πρὸς τὴ Διοίκηση ποὺ ἀσκοῦμε.

Διότι ὅπως πρέπει νὰ ξέρετε, κάθε πρεσβύτερος ἔχει καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ ποιμένα. Τὴν κατέχομε αὐτὴν τὴν ἀλήθεια, δὲν δλάπτει ὅμως κανέναν, πάντα νὰ τὸ συζητοῦμε αὐτὸ τὸ θέμα. Διότι συχνὰ καὶ τὸ κατέχομε καὶ τὸ παραμελοῦμε. Πρέπει δηλαδὴ νὰ ξέρωμε ὅλοι μας, Ἐπίσκοποι καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ νὰ γίνῃ μάλιστα συνείδηση γιὰ τὸν κάθε κληρικό, πὼς ἔχομε σὰν ἔργο μας καὶ σὰν ἀποστολή μας, ν' ἀνταποκριθοῦμε στὰ τρία βασικὰ καθήκοντα. Εἶναι τρία καὶ τὰ μεγάλα διακριτικὰ ἀξιώματα τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ Πρεσβυτέρου μέσα στὴν Ἐκκλησία. Πρόκειται γι' αὐτὰ τὰ ἀξιώματα τοῦ Σωτῆρα Χριστοῦ, ποὺ τὰ μεταβιβάζει ὁ ἴδιος σὲ κάθε κληρικό, ποὺ τὸν θεωρεῖ καὶ διάδοχό του. Μὲ τίς ἀντίστοιχες ιδιότητες γιὰ τὸν κάθε πρεσβύτερο. Πρόκειται θεόβια, ὅπως πρέπει νὰ ξέρετε, γιὰ ἕνα καὶ μόνο μεγάλο ὑποῦργημα, μὲ τίς τρεῖς ιδιότητες ὅμως, μὲ τὰ 3 ἀξιώματα.

Τὸ πρῶτο ἀξίωμα εἶναι τὸ Ἱερατικόν. Μὲ αὐτὸ κάθε Κληρικός Ἱερέας τελεῖ τὸ ἁγιαστικὸ ἔργο μέσα στὴν Ἐκκλησία. Μὲ αὐτὸ τελεῖ τίς ἁγιαστικὰς πράξεις, τίς Ἱερὰς Ἀκολουθίας καὶ τὰ Μυστήρια, μὲ κέντρο τὸ Μυστήριον τῆς Θεῆας Εὐχαριστίας. Κι αὐτὸ τὸ ξέρετε.

Τὸ δεύτερο εἶναι τὸ Προφητικὸ ἀξίωμα. Μὲ αὐτὸ κάθε κληρικός καὶ ἐφημέριος, ἀσκεῖ τὸ διδακτικὸ ἔργο στὸ Ναὸ καὶ στὴν ἐνορία του. Κάνει τὸ κήρυγμά του τότε ποὺ συγκεντρώνονται πιστοὶ στὴν Ἐκκλησία καὶ ὅπου ἄλλοῦ μπορεῖ καὶ τὸ Κατηχητικὸ μάθημα γιὰ τὰ παιδιά.

Καὶ τὸ τρίτο ἀξίωμα εἶναι τὸ Βασιλικόν. Ἐξ ἴσου μεγάλο εἶναι κι αὐτό. Μὲ αὐτὸ τὸ ἀξίωμα ποὺ τὸ λέμε καὶ ποιμαντικόν, ὁ Ἐπίσκοπος κι ὁ Πρεσβύτερος ποιμαίνουν, ὁ πρῶτος τὴν Ἐπισκοπή του, τὴ Μητρόπολη, κι ὁ δεύτερος τὴν Ἐνορία του. Φροντίζει καὶ μεριμνᾷ γιὰ τὰ πνευματικὰ ζητήματα τοῦ συνόλου τῶν πιστῶν ποὺ ποιμαίνει. Γιὰ τὴν οἰκὸγενεῖα τῆ χριστιανικῆς, γιὰ τὴ νεότητα, γιὰ τὸν ἄρρωστο καὶ γιὰ τὸν πτωχὸ καὶ γενικώτερα γιὰ τὰ προβλήματα τῶν ἐνοριτῶν του, ποὺ πρέ-

Συνέχεια στὴ σελ. 11

Α'. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ *

Σ χ ό λ ι α

2. «Πὼς οὖν ἐφανερώθη τοῖς α ἰ ὠ σ ι ν;» Ἡ λ. «α ἰ ὠ ν» καὶ ἐν πληθ. «α ἰ ὠ ν ε ς» ἤδη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσιν ὑπὸ διαφόρους σημασίας λαμβάνεται. Ἐν δὲ τῇ Κ. Δ. ἀπαντᾷ ἡ λ. καὶ πάλιν ὑπὸ διαφόρους σημασίας 93 φορές. Παραπέμπωμεν εἰς τὸ ἄρθρον τοῦ Sasse, G. Kittel, Theol. Wörterbuch z. N. T. I. 197-209. Ὁ Ἴγν. ἔχει ἀσφαλῶς πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ χωρίον τοῦ Παύλου, Ἐφεσ. 3, 8-11 καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν σημασίαν χρησιμοποιεῖ τὴν ἔννοιαν. — Χωρῖα σχετικὰ ἐκ τῶν Πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων καὶ μάλιστα ὑπὸ διαφόρους σημασίας τοῦ ὅρου «α ἰ ὠ ν» ἀνευρίσκει τις ἐν τῇ Πατερικῇ Λεξικῇ τοῦ Lampe, I, 55) 7. — «ἀ σ τ ἦ ρ ἐν οὐρανῷ ἔλαμψεν ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀστέρας»: Ἡ περιγραφή τοῦ ἀστέρος ὑπὸ τοῦ Ἴγν. ἐκκινεῖ ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Ματθ. 2, 2, ἔ. Τὴν συγκέντρωσιν τῶν πατερικῶν χωρίων περὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ «ἀστέρος» καὶ τὴν διδομένην ἐρμηνείαν ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων γενικώτερον παρέσχεν ὁ Κ ω ν. Κ α λ ο κ ὄ ρ η ς ἐν τῷ ἔργῳ του: Τὸ ἄστρον τῆς Βηθλεὲμ εἰς τὴν Βυζαντινὴν Τέχνην. Θεολ. 1969 (πρὸλ. «Θεολογία» 42 (1971) 776) 7). Ἐπίσης παραπέμπωμεν καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦ O. Gerhardt, Der Stern d. Messias, 1922.

3. «μ α γ ε ί α»: Τὴν ἀποστροφήν τῶν χριστιανῶν πρὸς τὴν «μαγείαν» καὶ τοὺς «μάγους» ἀποδεικνύει ἐν πρώτοις ἡ Κ. Δ. ἐν Πράξ. 8, 9. 11. 13, 6. 8. Ὁ Ἴγν. ὁμιλεῖ περὶ τοῦ τέλους τῆς «μαγείας», ὅτε «ἀστὴρ ἐν οὐρανῷ ἔλαμψεν... ὅθεν ἐλύετο πᾶσα μαγεία καὶ πᾶς δεσμός» (Ἐφ. 19, 3). Ὁ δὲ Μέγας Ἀθανάσιος θεβαιοῖ: «ἐνθα τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ γίνεται, ἀσθενεῖ μὲν μαγεία, οὐκ ἐνεργεῖ δὲ φαρμακεία» (Μ. 26, 952, Βίος Μ. Ἀντωνίου 78). Πρὸλ. Βαρν. 20, 1 καὶ Διδαχὴ 2, 2. 5, 1. Ὁ Κλήμης Ἀλεξ. λέγει: «Περσῶν οἱ μάγοι, οἱ μαγεία καὶ τοῦ Σωτῆρος προσημύσαν τὴν γένεσιν» (Μ. 8, 77). Καὶ ὁ Ὄριγ. θεβαιοῖ ὅτι «ὑποστάτιν εἶναι μαγείαν καὶ γοητείαν, ἐνεργουμένην ὑπὸ πονηρῶν δαιμόνων... ἀνθρώποις γόησιν ὑπακουόντων» (Κατὰ Κέλσου, Μ. 11, 877 Β). — Τὴν γνώμην ὅτι ὁ Χριστὸς τὸ τέλος τῆς μαγείας ἐπεσήμανε, ἀναπτύσσει διεξοδικῶς ὁ Τερτυλλ. εἰς τὸ Περὶ εἰδωλολ. κ. 9 ἔργον του. — «ἄ γ ν ο ι α καθηρεῖτο»: Ἀναφέρεται εἰς τὴν ἔλλειψιν πίστεως καὶ γνώσεως περὶ τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ παρὰ τῶν ἐθνικῶν καὶ εἰδωλολατρῶν.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ὁμ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 618 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ*

Γ'.

Ἐάν παρομοιάσουμε τις διατάξεις τοῦ δημοκρατικοῦ συντάγματος πρὸς τοὺς ἀναγκαίους κανόνες τῆς διεξαγωγῆς ἑνὸς παιγνιδιοῦ, οἱ συμπαίκτες εἴτε ὡς ἄτομα, εἴτε ὡς ὀμάδες, εἴτε ὡς κυβερνῶντες, εἴτε ὡς κυβερνῶμενοι, εἶναι πολυάριθμοι. Τὸ κράτος δὲν εἶναι ἕνας συμπαίκτης, μὰ εἶναι ἡ δυναμικὴ συνισταμένη καὶ σύνθεση τῆς στρατηγικῆς, τὴν ὁποία οἱ διάφοροι συμπαίκτες — μὲ τὴν διανομὴ τῶν ἡγετικῶν ἢ τῶν ἀπλῶν, πρωτευόντων ἢ δευτερευόντων ρόλων — ἀναπτύσσουν κατὰ τὴν διεξαγωγὴ τοῦ παιγνιδιοῦ, ἐφαρμόζοντες καλῶς ἢ κακῶς τοὺς κανόνες του. Ὅπως ἀκριβῶς τὸ παιγνίδι διαμορφώνεται δυναμικὰ ὑπὸ τοῦ τρόπου τῆς ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων, πού τὸ διέπουν, ἔτσι τὸ κράτος δὲν εἶναι στατικὸ ἀντικειμενικοποιημένο μέγεθος, πού δρᾷ μέσα στὸ πλαίσιο τῶν κανόνων τοῦ συντάγματος, ἀλλ' εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖο συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως διαμορφώνεται ὑπὸ τοῦ τρόπου τῆς ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων αὐτῶν ἀνάλογα πρὸς τις ἰκανότητες τῶν κυβερνώντων καὶ κυβερνωμένων συμπαίκτων, ἀνάλογα πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ καὶ τῆς ἐτοιμότητος πρὸς συλλογικὴ συνεργασία καὶ πρὸς ἠθικὴ ποιότητα αὐτῶν, ἡ ὁποία εἶναι τὸ πρωτεύον. Ἐάν αὐτὲς οἱ δύο μαρξιστικὲς σοβιετικὲς ταινίες «Τὸ τρίμ» καὶ «Ὁ πιὸ καυτὸς μῆνας» τονίζουν τὴν ἀνάγκη ἠθικῶν προσωπικοτήτων, γιὰ νὰ ὑπερνικηθῇ ἡ ἐξ ἑλλείψεως ἰδιωτικοῦ ἐνδιαφέροντος παρουσιαζομένη ὑποτονικότης τῆς παραγωγῆς ἐντὸς τοῦ συστήματος τῆς δλοκληρωτικὰ κατευθυνομένης οικονομίας, πολὺ περισσότερο εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἠθικὴ ποιότης ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐμψυχώνουν τὰ δημοκρατικὰ καθεστῶτα, ὅταν μάλιστα αὐτοὶ διακηρῦττουν, πῶς δὲν διέπονται θεωρητικὰ ὑπὸ τοῦ ὕλισμοῦ.

Ἡ παιδεία, λοιπόν, πρέπει νὰ καλλιεργῇ τὸ δημοκρατικὸ ἦθος, τὸ ὁποῖο ἐναρμονίζει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ

ἐνὸς μὲ τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἄλλων, ἐξοβελίζει τὴν μισαλλοδοξία καὶ ὑποβοηθεῖ τις διαδικασίες κοινῶν σχεδιασμῶν καὶ προγραμματισμῶν. Τὸ κορύφωμα τοῦ δημοκρατικοῦ ἦθους εἶναι τὸ νὰ αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος τὴν αὐτοτέλεια καὶ αὐτονομία του, ὅταν θυσιάξῃ ἐκούσια τὸν ἑαυτόν του στὴν διακονία τῶν συνανθρώπων του καὶ πρὸς χάρη τῶν ἀνωτέρων ἀξιών, ἢ ὅταν εἶναι ἔτοιμος νὰ δέχεται ἐν πνεύματι πειθαρχίας καὶ ὑπακοῆς τὴν παιδευτικὴ ἐπίδραση τῶν ἀσκούντων μὲ αὐθεντικὸ κῦρος τὸ παιδευτικὸ ἔργο.

Ὅπως ἀπέδειξεν ἡ μελέτη τῶν παιδιῶν, πού ἔτυχε νὰ ἀνατραφοῦν σὲ μιὰ ἐρημιὰ (πρὸβλ. τὰ λεγόμενα περὶ ἀνατροφῆς παιδιῶν ὑπὸ λύκων), ἡ διανοητικὴ ἢ ἀξιολογικὴ ἀνάπτυξη καὶ πρόοδος τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐπιτυγχάνεται αὐτόματα διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ὀργανικοῦ καὶ βιολογικοῦ ὑποστρώματος τῆς ὑπάρξεώς του, ἀλλ' ἀπαιτεῖ τὴν ἔξωθεν ὄθηση διὰ τῆς προϋπαρχούσης λογικῆς καὶ ἀξιολογικῆς ἐμπειρίας τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνη. Ἀκόμη καὶ ἡ ὑψίστη ἢ εὐφυεστάτη ἐπιστημονικὴ αὐθεντία, σὲ ἄλλους τομείς, ἐκτὸς τῆς εἰδικότητός της, ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν γνώσεων καὶ τῆς ἐμπειρίας ἄλλων αὐθεντιῶν. Ὅστε καὶ ἡ ὑγιὲς παιδαγωγικὴ αὐθεντία, ἡ ὁποία ἔχει συναίσθηση τῆς ἀποστολῆς της καὶ κατὰ τεκμήριον εἶναι ἡ συνισταμένη τοῦ ὑγιοῦς ἀξιολογικοῦ προσανατολισμοῦ τῆς παιδευτικῆς κοινότητος, οὐδόλως σημαίνει στέρηση τῆς ἐλευθερίας τῶν ἐκπαιδευομένων, ἐπίδειξη φεουδαρχικῆς δυνάμεως, ἐξαναγκασμὸ, καταπιεστικὴν ἄσκηση καὶ κατάχρηση ἐξουσίας. Ἡ αὐθεντία τοῦ λόγου καὶ ἡ αὐθεντία τοῦ δέοντος προϋποθέτουν διαλογικὴ σχέση ἐπικοινωνίας, καταφασκομένη καὶ ἐλεύθερη ἐξάρτηση, ἐτοιμότητα πρὸς ἀβίαστη καὶ αὐτοπροαίρετη οἰκείωση ἀληθειῶν ἢ ἀξιολογικῶν αἰτημάτων. Ἡ ὑπακοὴ μέσα στὰ πλαίσια τῆς παιδευτικῆς λειτουργίας δὲν εἶναι ἡ ὑπακοὴ τῆς μηχανῆς, οὔτε προϋποθέτει ἔλλειψη πρωτοβουλίας ἢ ἐτοιμότητος πρὸς ἀνάληψη

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 630 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

εὐθύνων δι' ἐλευθέρας ἀποφάσεως. Ἡ ὑπακοή σημαίνει εἰδολογικὴν αὐτονομία ἔναντι ἑτερονόμου περιεχομένου, τὸ ὁποῖον ἔλκει, διαφωτίζει, ἐκδιώκει τὴν δειλία καὶ ἐμπνέει ἐμπιστοσύνη, θάρρος καὶ βεβαιότητα γιὰ τὴν πνευματικὴν πρόοδο καὶ νίκη.

Εἶναι αὐτονόητο, ὅτι τόσον ἡ αὐθεντία, ὅσον καὶ ἡ πειθαρχία ἢ ὑπακοή δὲν εἶναι αὐτοσκοπός, ἀλλὰ ὑπόκεινται στὴν ἀλήθεια καὶ στὰ κανονιστικὰ αἰτήματα τῆς ἱεραρχικῆς κλίμακος τῶν ἀξιών.

★

Μετὰ τὴν ὑπόμνηση τῶν κυριωτέρων στόχων τῆς παιδείας τῆς ἐλευθερίας, εἶναι αὐτονόητο ὅτι τὰ γνωρίσματα τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας, πὺρὸν προβάλλονται ὑπὸ τῶν φορέων καὶ παραγόντων τοῦ παιδευτικοῦ ἔργου, πρέπει νὰ αἰσθητοποιῶνται τόσον σ' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, ὅσον καὶ στὸ ἔργο τους. Ἡ παιδεία τῆς ἐλευθερίας θὰ εἶναι πλέον τελεσφόρος, ὅταν εἶναι ἔκλαμψη τῆς καθ' ὅλου ἐλευθερίας τῆς παιδείας.

Τὸ ἄριστο θερμοκήπιο πρὸς ἀνάπτυξη ἐλευθέρου παιδευτικοῦ ἔργου δημιουργεῖται διὰ τῆς χειραφεσίας ἐκ παντὸς καταναγκασμοῦ ἢ φραγμοῦ, ὁ ὁποῖος αἶρει τὴν δημιουργικὴ καὶ αὐτόνομη ἐκκόλαψη τοῦ δυναμικοῦ τῶν διαφόρων φορέων τοῦ ἔργου τῆς παιδείας.

Ὅσον ἀφορᾷ στοὺς ἐκπαιδευτικούς, ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐλευθερία αὐτονόητως γίνεται εὐρύτερη στὶς ἀνώτερες καὶ ἀνώτατες βαθμίδες τῆς ἐκπαιδεύσεως. Εἶναι καιρὸς νὰ ἐξετασθοῦν ὑπὸ τῶν εἰδικῶν καὶ τῶν ἁρμοδίων πολλὰ ἐπὶ μέρους ζητήματα, πὺρὸν ἀφοροῦν στὶς κατώτερες καὶ μέσες βαθμίδες, ὅπως λ.χ. τὰ ζητήματα τῶν ὁρίων τῆς ἐλευθερίας τῶν μαθητικῶν κοινοτήτων, τῆς αὐτοδιδασκαλίας καὶ τῆς αὐτοαγωγῆς τῶν μαθητῶν, τῆς προτιμήσεως συγκεντρωτικοῦ ἢ ἀποκεντρωτικοῦ συστήματος διοικήσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς ἐπιλογῆς μεταξὺ ἀφ' ἑνὸς τοῦ καθαρὰ κυβερνητικοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ ἐν μέρει ἐφαρμοζομένου σὲ μερικὲς χῶρες συλλογικοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγραμματισμοῦ, κατὰ τὸ ὁποῖο θὰ ἀποφάσιζαν συλλογικὰ περὶ τῶν γενικῶν καὶ τῶν κατὰ περίπτωσιν ἢ περιφέρειαν ἰδιοτύπων στόχων τῆς παιδείας οἱ ἐντεταλμένοι εἰδικοί ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Ἑπιτοκίου Παιδείας, τῶν συλλόγων τῶν γονέων, τῶν διαφόρων τάξεων τῶν σχολείων, τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων, τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως καὶ τῶν λοιπῶν φορέων τοῦ καθ' ὅλου παιδευτικοῦ ἔργου.

Σήμερα πολὺ συζητεῖται τὸ ζήτημα τῆς ἐξασφάλισεως τῆς αὐτοτελείας καὶ αὐτονομίας τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὑπενθυμίζομε ὅσα —ἐξ ἀφορμῆς εἰδικῶν ἐφορτασμῶν, ἀναφερομένων στὴν ἴδια τὴν πανεπιστημιακὴ διοίκηση— οἱ κύριοι Πρυτάνεις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔχουν ἐπισημάνει στὶς Ἐκθέσεις τῶν Πεπραγμένων τους γιὰ τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν μέτρων, πὺρὸν πρέπει νὰ ληφθοῦν, γιὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα ἐκ τοῦ γραφειοκρατικοῦ φλοιοῦ καὶ ἐξ ἄλλων δεσμῶν, ἕνεκα τῶν ὁποίων συρρικνώνεται καὶ γίνεται ὑποτονικὴ ἡ ἀξιοποίηση τῶν δυνατοτήτων τους.

Ἀλλά, γιὰ νὰ εἴμεθα δίκαιοι, ἡ ἐλευθερία τῆς παιδείας δὲν ἀπαιτεῖ μόνον τὴν ἄρση τῶν ἐξωτερικῶν περιοριστικῶν φραγμῶν τῆς. Παράλληλα ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἐλεύθερη αὐτοδέσμευση τῶν φορέων τῆς πρὸς ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τοῦ εἰδικοῦ ἐπαγγελματικοῦ ἢ τοῦ γενικοῦ ἠθικοῦ κώδικος, ὁ ὁποῖος ζητεῖ ἐνεργοποίηση τῶν κοινωνικῶν συναρτήσεων τῆς ἐλευθερίας τους, συνεργασία καὶ γόνιμη συνένωση τῶν δυνάμεων πρὸς μετάδοση καὶ πραγμάτωση τοῦ μορφωτικοῦ ἰδεώδους ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν κοινῶς παραδεκτῶν δεοντολογικῶν κανόνων. Ἡ ὑποταγὴ στοὺς κώδικες καὶ κανόνες αὐτοὺς ἔχει ἀπελευθερωτικὴ σημασία, διότι ἐλευθερώνει ἐκ τοῦ ἄγχους τῆς ἀβεβαιότητος καὶ ἐκ τοῦ κινδύνου τῆς δημιουργίας χάους καὶ ἐγγυᾶται τὴν ἀναγκαῖα ὁμοιογένεια καὶ συνοχὴ τῶν φορέων καὶ τῆς λειτουργίας τῆς ἀγωγῆς καὶ τὴν δυνατότητα τῆς ὁργανικῆς συνεχείας, ἡ ὁποία δημιουργεῖ τὴν ἐμπιστοσύνη.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἀντιπρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς τῶν περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς τους νὰ τὴ γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γεωργαδίου 14, Ἀθήνα (140), ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνεαι κανονικὰ ἡ ἀποστολὴ τῶν Περιοδικῶν.

ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΟΣ

Ἔστω καὶ ἀπλὰ ξεφυλλίζοντας τοὺς Πατέρες, πέφτει στὴν ἀντίληψή μας ὅτι τὸ κύριο συστατικὸ τῆς διδασκαλίας τους προέρχεται ἀπὸ τὴ Βίβλο. Ὁ λόγος τους εἶναι ζυμωμένους ἀπὸ τὸ δικό της λόγο.

Ἀνάπνεαν μέσα στὸ κλίμα της, τὴ ζοῦσαν βαθειά. Ὅχι μονάχα ἀπολαμβάνοντάς τη σὰν ἀρχαῖοι Ἅγιοι, ἀλλὰ —ἀκριβῶς σὰν τέτοιοι Ἅγιοι— καὶ μὲ συναίσθηση τῶν ἀναγκῶν τῆς ἀνθρώπινης φύσης, ποὺ ποτὲ δὲν παύει νὰ πεινᾷ καὶ νὰ διψᾷ τὴ Χάρη.

Ἀλήθεια, ποὺ ὁ Μ. Βασίλειος ἐκφράζει γράφοντας: «Ἅπαντα Γραφῆ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος», γιατί γι' αὐτὸ γράφηκε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, γιὰ νὰ διαλέγουμε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, σὰν ἀπὸ κάποιον κοινὸ ἰατρεῖο τῶν ψυχῶν, ὁ καθένας τὸ φάρμακο τῆς δικῆς του πάθησης».

Ἔτσι λοιπὸν ἐντροφοῦσε στὴ Γραφή. Ὅχι μόνο γιὰ νὰ δίνει στους ἄλλους, σὰν ποιμένας καὶ διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ γιὰ ν' ἀποφεύγει ὁ ἴδιος κάθε πνευματικὴ ἀσθένεια.

Τὸ συγγραφικὸ του ἔργο, ἀρκετὰ ἐκτεταμένο καὶ πανάξιο σὲ ποιότητα, τὸ ὕφανε μὲ κάθε εἶδος πολυτιμὰ νήματα, ποὺ ἔβγαιναν ἀπὸ πλούσιο σὲ θύραθεν σοφία νοῦ, ἀπὸ εὐγένεια ἰδιοσυγκρασίας, ἀπὸ πείρα τῶν μυστικῶν τῆς ζωῆς, ἀπὸ ἀδιάκοπες θλίψεις. Ἀλλὰ ὅ,τι δεσπόζει σ' αὐτὸ τὸ ἔργο, εἶναι ἡ χρυσοῦ κλωστή τῆς γραπτῆς Ἀποκάλυψης, τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Συνέχει τὸν ὅλον ἴστό, τὸν κάνει νὰ λάμπη ἀθάνατα, τοῦ χαρίζει τὰ πιὸ βέβαια καὶ δυνατὰ θέλητρα.

Ἀκόμη καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ μηνύματος τοῦ Μ. Βασιλείου, ἡ γλῶσσα του, ὅσο καὶ ἂν τὴ βλέπουν «καθαρὴ καὶ χαρίεσσα», δὲν εἶναι ἀπτικίζουσα. Τῆς λείπει τὸ ἰδανικὸ ἑλληνικὸ μέτρο καὶ αἰτία εἶναι ὅτι ἐμπνέεται ἄμεσα ἀπὸ τὴ Βίβλο.

Κατὰ τοὺς εἰδικούς, τὸ μάτι, ἐνῶ δὲν ἀνέχεται ὀποιαδήποτε ἄλλη ἐπαφή, κάνει μοναδικὴ ἐξαίρεση στὸ γνήσιο μαργαριτάρι. Ἔτσι λοιπὸν, γιὰ νὰ κά-

νομε εἶνα παραλληλισμὸ, ἀκόμη καὶ ἡ πιὸ μημουαπτικὴ αἰσθητικὴ δὲν πειράζεται ἀπὸ τὸ λόγο τοῦ Μ. Βασιλείου. Εἶναι ἕνα ἀληθινὸ μαργαριτάρι τοῦ Πνεύματος, συνδυάζοντας τελειότητα μορφῆς καὶ ἀπόλυτη ἀλήθεια. Ἐνα αἰθέριο ἄνθος βιβλικῶν χυμῶν μέσα στὸν ἀέρα τῆς ἀρχαιοελληνικῆς Λογοτεχνίας καὶ Φιλοσοφίας. Κοινὸ χαρακτηριστικὸ καὶ ἄλλον φωστήρων τῆς ἀνατολικῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ ἐδῶ μὲ περισσώτερη πειθῶ.

Σὲ ὅσα κείμενά του σώθηκαν καὶ φωτίζουν τοὺς αἰῶνες, μᾶς θαμπώνει ἡ δαφνίλεια στὴ χρῆση τῆς Γραφῆς. Ὅστόσο, ἕνα μέρος —καὶ ὄχι λιγοστὸ— τῆς εἶναι ἄμεσα καὶ ἐξ ὀλοκλήρου σχετικὸ, τὸ ἐρμηνευτικὸ. Τὸ ἀπαρτίζουν: Οἱ Ὁμιλίες στὴν Ἐξαήμερο (PG 29, 3-308), καρπὸς μᾶλλον πρώιμος ἀλλὰ μεστός σὲ οὐσία καὶ γλυκύτητα. Οἱ Ὁμιλίες στοὺς Ψαλμοὺς (α', ζ', ιδ', κη', κθ', λβ', λγ', μδ', μη', μθ', ξα', ριδ', PG 29, 209-493). Ἄλλες Ὁμιλίες, ποὺ φωτίζουν χωρία.

Τὸ ἔτσι πολυσύχναστο βιβλικὸ ἔδαφος στηρίζει μὲ τὰ νοήματά του γενικὰ τὴ θεολογία (πρὸβλ. τὴν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πραγματεία) καὶ τὸ πρακτικὸ κήρυγμα τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς. Σὰν ἐξηγητῆς, ἰδιαίτερα, χρησιμοποιεῖ τὰ πιὸ σοβαρὰ κριτήρια. Δὲν ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν ἱστορικὴ καὶ τὴ φιλολογικὴ ἀκρίβεια καὶ φυλάγεται ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνον κάλεσμα τῆς ἀλληγορίας, ἀνταποκρινόμενος σ' αὐτὸ μ' ἐπαινετὴ φειδώ.

Ἡ δογματικὴ του ἔρευνα, ὅπου θαυμάζει κανεὶς τόλμη καὶ ἰσορροπία, συντηρητισμὸ καὶ πνευματικὴ ἐλευθερία, ἀσφαλίζεται πάντα μὲ τὴ βιβλικὴ τεκμηρίωση. Μυστικοὶ ἀλλὰ καὶ ὀλοφάνεροι δεσμοὶ ἐνώνουν ἄρρηκτα τὸν ξεχωριστὸ αὐτὸν ἄνδρα τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν πηγὴ τοῦ φωτὸς της.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὲς ἐπιταγὲς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειώνουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Μαρτυρία Κυρίου.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, πιστή εἰς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν Γραφῶν, τιμᾷ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον ἐξεχόντως, παρὰ τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀνωτέραν, κατὰ τὸν ὑμνωδόν, πάντων τῶν ποιημάτων τοῦ Ἰησοῦ (πρβλ. καὶ τὴν συνήθη εἰκονογραφικὴν παράστασιν ἀμφοτέρων ἐκατέρωθεν τοῦ Χριστοῦ). Ὁντως, ὁ υἱὸς τοῦ Ζαχαρίου καὶ τῆς Ἐλισάβετ ὑπῆρξεν ἀσύγκριτον ἀνάστημα τῆς θείας Χάριτος, διὸ καί, κατ' ἐξαιρέσειν, μεταξύ ἄλων τῶν Ἀγίων, εἶναι ὁ μόνος ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐπαινεθεὶς καὶ δὴ ὑπερθετικῶς («οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μεζῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ», Ματθ. ια' 11, ὅπερ καὶ ἀπαιτεῖται εἰς τὸ ἀπολυτικίον τῆς μνήμης του: «Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, σοὶ δὲ ἀρκέσει ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου, Πρόδρομε...»).

Ἡ ἀξία τοῦ κορυφαίου τούτου δικαίου εἶναι πολύπλευρος. Τὸν τιμῶμεν καὶ τὸν θαυμάζομεν διὰ τὸν ἀσκητικὸν Ζῆλον, τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν ἐν ἡ ἐτάχθη ἀποστολήν, τὴν παρησίαν ἐναντι τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, σχοῦσαν ὡς ἀποτέλεσμα τὸ μαρτύριον. Ἀλλ' ὅ,τι κυρίως φαίνεται νὰ εἶναι διδακτικὸν διὰ τοὺς ἐργάτας τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν βίον του, συνάμα δὲ καὶ πρῶτιστον εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, ταυτίζεται πρὸς τὸ βαθύτατα ταπεινὸν φρόνημα, ποῦ τὸν ἐστόλιζεν. Ἴδου τί πρέπει ἰδιαίτερος, ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἐορτῆς του, νὰ ἐλέγξῃ τὴν εὐλαβῆ προσοχὴν τῶν κληρικῶν μας.

Γρηγόριος ὁ Νύσσης.

Τὴν 10ην τοῦ μηνός, ἄγεται ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης (καὶ εἶτα, προσωρινῶς, Σεβαστείας), ἐκ τῶν ἐξεχόντων Πατέρων τοῦ χ ρ ο σ ο ὕ αἰῶνος τῆς ἐκκλησιαστικῆς Γραμματείας. Ὁ Γρηγόριος, ἀδελφὸς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, εἶχε κοινὸν πρὸς αὐτὸν γνώριμα τὴν αἰθεροβάμονα θεολογικὴν σκέψιν καὶ τὸ συγγραφικὸν τάλαντον, ὑπελείπετο ὅμως εἰς τὴν ποιμαντικὴν δραστηριότητα. Ἐν τούτοις καὶ τὸ ἰδικόν του ὄνομα λάμπει ἐκθαυβωτικῶς εἰς τὴν συνειδήσιν τῶν χριστιανικῶν γενεῶν, χάρις εἰς τὴν δύναμιν τῆς διακρινούσης τὸν ἄνδρα φλογερᾶς πίστεως.

Τὸ πολύπλευρον συγγραφικόν του ἔργον, ἐξηγητικόν, δογματικόν, ἀσκητικόν, ὁμιλητικόν, εἰς ὃ περιλήπται καὶ αἱ διασωθεῖσαι ἐπιστολαί, εἶναι λαμπρὸν κοίτασμα πνευματικοῦ πλοῦτου. Ὁ Γρηγόριος εἶναι προσωπικότης σπανίας ψυχικῆς εὐγενείας καὶ νοητικῆς ἀλκῆς, προσφέρουσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἴδια τὴν ποιμαίνουσαν καὶ διδάσκουσαν, ὄλων τῶν ἐποχῶν εὐρεῖς ὀρίζοντας στοχασμοῦ καὶ θιώματα βαθυτάτης εὐαγγελικῆς γνησιότητος.

Οἱ ἐλλόγιμοι τῶν ποιμένων δέον νὰ ἐντρυφοῦν εἰς τὰ κείμενά του, ὁπόθεν πολλὰ καὶ πολύτιμα ἔχουν ν' ἀποκομίσουν.

Ἄπλου ἔργαλειον.

Καθ' ἐν ἐκ τῶν ἀποδομένων εἰς τὸν Ὅσιον Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον (19 Ἰανουαρίου) ἀποφθεγμάτων: τὸ χῶμα, ἂν μείνῃ μόνον, χωρὶς νὰ τὸ φροντίσουν οἱ γεωργοὶ καὶ χωρὶς νὰ βοηθήσουν αἱ βροχαὶ καὶ ὁ ἥλιος, εἶναι ἀπρόσφορον εἰς εὐκαρπον βλάστησιν ὁμοίως καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, διὰ ν' ἀποδώσῃ καρποὺς ἀρετῶν, χρειάζεται τὸν πνευματικὸν γεωργόν, ἧτοι τὸ Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ.

Πολύτιμον ποιμαντικὴν ἀλήθειαν προβάλλουν οἱ λόγοι οὗτοι, ἦν οἱ ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλουν νὰ ἔχουν πυξίδα τῆς βιοτῆς τῶν. Οἱ γεωργοὶ τῶν ψυχῶν δὲν εἶναι αὐτοί, ἀλλ' ὁ Παράκλητος. Ἄν τὸ φῶς του καὶ ἡ χάρις του ἐλείπην, τίποτε δὲν θὰ ἐπραγματοποιεῖτο διὰ τὴν λύτρωσιν. Ὁ καλὸς ποιμὴν λοιπὸν δὲν θεωρεῖ ἑαυτὸν ἄλλο τι εἰ μὴ ἄπλου ἔργαλειον τοῦ Θεοῦ, τοῦ μόνου Σωτήρος τῶν ἀνθρώπων.

Μὲ αὐτὸ τὸ ταπεινόφρον αἴσθημα, κοπιᾷ εἰς τὸν νοητὸν Ἀμπελώνα, ἀποδίδων πᾶσαν δόξαν, τιμὴν καὶ προσκύνησιν εἰς τὸν θεῖον Καλλιεργητήν.

Ὡς ἄλλος Ἰωνᾶς.

Τὸν ἐν Ἀγίοις Πατέρα ἡμῶν Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνὸν τιμᾷ ἡ Ἐκκλησία μας δις τὸ δεῦτερον δεκαπενθήμερον τοῦ μηνός. Τὴν 25ην ἰδιαίτερος καὶ τὴν 30ὴν μετὰ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (ἐορτῆ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν).

Ὁ Γρηγόριος εἶναι ἀπὸ τὰ κορυφαία ἀναστήματα τῆς θείας Χάριτος. Σέμνωμα τῆς χριστιανικῆς Ἀνατο-

λῆς. Ἐστία ἀνεσπέρου εἰς τοὺς αἰῶνας πνευματικῆς αἴγλης. Πολύπλευρος ὁ θίος του εἰς δόξαν Χριστοῦ.

Ἀνὴρ σπανίας ψυχικῆς εὐγενείας, ἐκέκτητο σκέψιν αἰθεροβάμονα, ἀναδειχθεὶς θεολόγος κράτιστος καὶ συνάμα συγγραφεὺς καὶ ποιητὴς ἐκκλησιαστικὸς μεγάλης ὀλκῆς. Τῷ «προσετέθη τὰ κάλλη τοῦ φθέγματος», λέγει ἐπιγραμματικῶς τὸ ἀπολυτικίον τῆς ἐορτῆς του, «ὡς τὰ βάθη τοῦ Πνεύματος ἐκζητήσαντι».

Μεταῦ τῶν ἀειζήλων ἰδιοτήτων του ὡς ποιμένος, σημειωτέα ἢ ἐν Χριστῷ ἀπάθειά του ἐναντι τῶν ἐλγῆτρων τῆς εἰς ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα ἀναδείξεως. Τὸ ἀπέδειξε κατὰ τρόπον συγκινητικόν, ὅτε, τὴν ἀρχιεπισκοπικὴν ἔδραν κατέχων τῆς βασιλίδος, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ὁ παραμερισμὸς του θὰ ἐπανάφερε τὴν εἰρήνην εἰς τὴν ποιμαίνουσαν Ἐκκλησίαν, παρητήθη, παραλληλίσας τὴν περίπτωσιν του πρὸς τὴν τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ.

«Καθαρὸ ψωμί τοῦ Χριστοῦ».

Τὴν 29ην τοῦ μηνός, τιμῶμεν τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, ἐπισκόπου Ἀντιοχείας. Ὁ Ἀποστολικὸς οὗτος Πατὴρ καὶ ἔνδοξος Μάρτυς, τοῦ ὁποίου τὴν βιοτήν, τὸ τέλος καὶ τὰ διασωθέντα κείμενα ἔχει πολύτιμον θησαυρὸν ἢ μνήμη τῆς Ἐκκλησίας, ἔλαμψε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Β' αἰῶνος.

Μεταῦ τῶν ὄσων ἔγραψεν, ἐξέχουσαν θέσιν κατέχει ἢ πρὸς τοὺς πιστοὺς τῆς Ρώμης ἐπιστολή του, ἣν συνέταξε καὶ ἀπέστειλε πρὶν φθάσῃ ἐκεῖ, ἐνῶ δέσμιος ἦγετο προκειμένου νὰ ριφθῇ εἰς τὰ θηρία. Εἰς τὴν ἐπιστολήν αὐτήν, τῆς ὁποίας σκοπὸς ἦτο ν' ἀποτραποῦν οἱ χριστιανοὶ τῆς Ρώμης ἀπὸ κάθε προσπάθειαν σωτηρίας τῆς ζωῆς του, μὲ θαυμαστὴν φραστικὴν πρωτοτυπίαν διατρανώνει τὸν φλογερὸν πόθον του νὰ συναριθμηθῇ μεταξύ τῶν Μαρτύρων.

Ἴδου ἐν ἀπόσπασμα, ἀπὸ τὰ ἄρραιότερα, εἰς νεοελληνικὴν ἀπόδοσιν (Βασ. Μουστάκη, Οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες, Ἀθῆναι 1953, σ. 195): «Σὺς παρακαλῶ, μὴ μοῦ γίνετε ἄκαιρη εὐνοία. Ἀφήστε νὰ γίνω βορὰ τῶν θηρίων, γιὰτί ἐστὶ θ' ἀπολαύσω τὸν Θεό. Σιτῆρι εἶμαι τοῦ Θεοῦ καὶ ἀλέθομαι στὰ δόντια τῶν θηρίων, γιὰ νὰ φανερωθῶ καθαρὸ ψωμί τοῦ Χριστοῦ».

Η "ΚΡΙΣΙ", ΚΑΙ Η ΚΥ ΤΗΣ ΑΓΙΑ

Έχει καθιερωθή, στο τέλος κάθε χρόνου, οι διάφοροι έκδοτικοί οίκοι και ο Τύπος να επιχειρούν έναν απολογισμό για την κίνηση των βιβλίων. Το συμπέρασμα, ομοιόμορφα σχεδόν επαναλαμβανόμενο είναι ότι στην Ελλάδα «το βιβλίο διέρχεται κρίσι», «οι Έλληνες δεν διαβάζουν». Οι εκδότες και οι βιβλιοπώλες κάνουν διαβήματα και εκκλήσεις στους αρμοδίους και ζητούν τη λήψη μέτρων για την προστασία του βιβλίου.

Στη γενική αυτή κρίσι του βιβλίου υπάρχει μια εξαίρεσι: Πρόκειται για το θρησκευτικό έντυπο, που γνωρίζει μια έντυπωσιακή κυκλοφοριακή επιτυχία. Βέβαια δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία, άλλ' εκείνα που διαθέτουμε μαρτυρούν πώς το θρησκευτικό έντυπο κυκλοφορεί εδύτατα και καλύπτει όλους τους τομείς: θεολογικό, ποιμαντικό, λειτουργικό, εποικοδομητικό, νεότητος, παιδικής λογοτεχνίας, απολογητικό, εκκλησιαστικής ιστορίας, φιλοσοφικό, χριστιανικού θεάτρου κλπ.

Χωρίς διαφημιστικές καμπάνιες, ολοσέλιδες ή πολυστήλες καταχωρήσεις στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο, χωρίς φωτεινές επιγραφές και πολυτελείς προθήκες κεντρικών βιβλιοπωλείων, χωρίς τη δυνατότητα αναρτήσεως στα περίπτερα και το δίκτυο των εφημεριδοπωλών και των πλασιέ, το θρησκευτικό έντυπο καταφέρνει να μπαίνει σε εκατοντάδες χιλιάδες σπίτια κάθε χρόνο. Ο λόγος του Θεού, με σύγχρονη μορφή δοσμένος, οικοδομεί, στηρίζει, κατευθύνει, σώζει.

* * *

Εκείνο όμως που προκαλεί τον θαυμασμό σε κάθε καλοπροαίρετο άνθρωπο, είναι η καταπληκτική κυκλοφορία της 'Αγίας Γραφής. Για όσους γνωρίζουν τα πράγματα είναι κοινός τόπος να σημειωθή ότι η κυκλοφορία της 'Αγίας Γραφής στην Ελλάδα, όπως και στον κόσμο ολόκληρο, δεν συγκρίνεται με κανενός άλλου βιβλίου.

Συνήα διαβάζουμε στον Τύπο για «μπέστ-σέλλερς», για έργα διασήμων συγγραφέων, για βιβλία που τιμήθηκαν με διεθνή βραβεία λογοτεχνίας και μεταφράστηκαν σε μερικές γνωστές γλώσσες, ότι «πούλησαν» μερικά εκατομμύρια αντίτυπα. Μας έντυπωσιάζει το γεγονός, έστω κι αν γνωρίζουμε ότι στην επιτυχία αυτή συντελούν πολλοί παράγοντες, μεταξύ των οποίων και η διαφήμισι. Η 'Αγία Γραφή, έν τούτοις, κάθε χρόνο κυκλοφορεί σ' ολόκληρο τον κόσμο σε μερικές... εκατοντάδες εκατομμύρια αντίτυπα!

Το ίδιο αναλογικά συμβαίνει και στην Ελλάδα. Λίγα βιβλία τυπώνονται σε πέντε ή δέκα το πολύ χιλιάδες αντίτυπα. Ελάχιστα καταφέρνουν να πραγματοποιήσουν δεύτερη ή τρίτη έκδοσι. Η 'Αγία Γραφή όμως και τμήματά της κυκλοφορούν σε εκατοντάδες χιλιάδες αντίτυπα κάθε χρόνο. Συνήθως από τους έκδοτικούς οίκους προσφέρεται στις ακόλουθες μορφές: 'Ολόκληρη ή 'Αγία Γραφή, Παλαιά Διαθήκη, Καινή

Διαθήκη, μεμονωμένα βιβλία 'Αγίας Γραφής, αποσπάσματα βιβλίων (για παιδιά, νέους ή μεγάλους), έρμηνείες ή έρμηνευτικές αποδόσεις στη σημερινή γλώσσα, λογοτεχνικά έργα εμπνευσμένα απ' το ιστορικό υλικό της, ύπομνήματα, λαϊκά κηρύγματα κλπ.

* * *

Χρειάστηκαν, ασφαλώς, αγώνες και προσπάθειες, ώσπου να φθάση η κυκλοφορία της 'Αγίας Γραφής στο επίπεδο που σήμερα βρίσκεται. Γιατί δεν είναι

Στιγμιότυπο από την κοπή της βασιλόπιτας στην 'Αρχιερατική Σύνοδο και κατά σειράν ο Υπουργός 'Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Σπ. Τρωϊάνος, ο Υφυπουργός Κοινωνικών Υποθέσεων κ. 'Αργ. Καρράς, ο Θεοφ. Βρεσθηνής κ.

ΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΓΡΑΦΗΣ

μακρινός ο χρόνος που οι χριστιανοί θεωρούσαν το ιερό Εὐαγγέλιο περισσότερο «φυλαχτό», παρά ἐφόδιο ζωῆς και δὲν ἔκριναν τὴ μελέτη του ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴ γνῶσι τῆς Ἀληθείας που σώζει.

Φωτισμένες μορφές τῆς Ἐκκλησίας κοπίασαν γιὰ νὰ γίνῃ κατανοητὴ ἡ ἀνάγκη εὐρύτερης διαδόσεως τοῦ γραπτοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἄπλοι και μορφωμένοι ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου συνετέλεσαν στὸ νὰ ἀρθοῦν προκαταλήψεις, ἐπιφυλακτικότητες, ἀκόμα και ἐχθρότητες ἀπὸ μέρους πολλῶν που ἀντιδρούσαν στὴν ἰδέα νὰ δοθῇ τὸ Εὐαγγέλιο στὰ χέρια τοῦ λαοῦ.

Ἀθηνῶν (2-1-80). Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεσκουμάτων κ. Ἰω. Βαρβιτσιώτης, ὁ Γεν. Διευθυντὴς κ. Γερ. Ἀποστολάτος, ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ κ. Σεβ. Γυθείου και Οἰκῆλου κ. Σωτήριος.

Στὸν τομέα ἐκτυπώσεως και διαδόσεως τῆς Ἀγίας Γραφῆς διακοιοῦν σήμερα στὴν Ἑλλάδα, τόσο ἡ Διοκοῦσα Ἐκκλησία —διὰ τῆς Ἀποστολικῆς Διακοινίας και τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων—, ὅσο και ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία— ἀδελφότητες, σύλλογοι, μεμονωμένα πρόσωπα και ἡ Βιβλικὴ Ἑταιρία.

Ἀπὸ σχετικὴ ἔρευνα που δημοσιεύσαμε στὴν ἐφημερίδα «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» (73/16.10.1979) προκύπτει ὅτι στὴν Ἑλλάδα ἔχουμε τὶς ἐξῆς κυκλοφορίες σὲ ἀντίτυπα:

Ἀποστολικὴ Διακοινία (ἀπὸ τὸ ἔτος 1955): 239.000
Ἀδελφότητες και σύλλογοι (ἀπὸ τὸ 1927): 1.984.600

* * *

Σημαντικὴ εἶναι ἀναμφισβήτητα και ἡ συμβολὴ τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας στὴ διάδοσι τοῦ θείου λόγου. Μὲ κοινὴ συνεργασία οἱ Ἠνωμένες Βιβλικές Ἑταιρίες πέτυχαν νὰ μεταφράσουν τὴ Βίβλο σὲ 1660 γλώσσες και διαλέκτους. Τὸ 1978 τύπωσαν και διέθεσαν 9.290.111 ἀντίτυπα τῆς Βίβλου, 12.200.000 Καινῆς Διαθήκης, 27.430.000 εἰδικές ἐκδόσεις γιὰ νέους, 396.300.000 ἀντίτυπα ἐκλεκτῶν περικοπῶν και 47.415.000 περικοπές εἰδικὰ γιὰ νέους.

Ἐξ ἴσου ἐντυπωσιακὰ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἔργου τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας στὴν Ἑλλάδα. Τὸ 1977 διατέθηκαν 251.178 διάφορα βιβλία (Ἀγ. Γραφή, Καινὴ Διαθήκη, μεμονωμένα βιβλία ἢ ἀποσπάσματα ἀπὸ Ἀγ. Γραφή), τὸ 1978 κυκλοφόρησαν 394.465 ἀντίτυπα, γιὰ τὸ 1979 ἀναμενόταν ἡ κυκλοφορία 494.080 ἀντιτύπων και γιὰ τὸ 1980 προγραμματίζεται ἡ κυκλοφορία 509.450 βιβλίων, (1 ἀντίτυπο ἀνὰ 17 ἄτομα).

Ἦδη ἀναμένεται μὲ ἐνδιαφέρον ἡ ὁλοκλήρωσι μιᾶς νέας μεταφράσεως στὴ νεοελληνικὴ δημοτικὴ που ἐτοιμάζουν μὲ ἐντατικὸ ρυθμὸ δυὸ Ἐπιτροπές: μιὰ τῆς Παλαιᾶς και ἡ ἄλλη τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἀξίζει νὰ γίνῃ μνεία ὅτι ἡ Βιβλικὴ Ἑταιρία κυκλοφόρησε και τρεῖς τόμους τῆς Βίβλου στὴ γραφὴ Μπράιγ, που ἔτυχε θερμῆς ὑποδοχῆς ἀπ' τοὺς τυφλοὺς, ἐνῶ ἐτοιμᾶζονται 6 ἀκόμα τόμοι.

* * *

Μέσα στὴ γενικὴ «κρίσι» που περνᾶ τὸ βιβλίον στὴν Ἑλλάδα, εἶναι παρήγορο τὸ φαινόμενο ὅτι ὁ λαὸς μας κατανόησε τὴ σημασία τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ στὴ ζωὴ του. Οἱ ἀριθμοὶ κυκλοφορίας τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὀπωδῆποτε προκαλοῦν ἱκανοποίησι. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ μᾶς ἐφησυχάζουν. Ὑπάρχουν ἀκόμα πολλοί, στὰ χέρια τῶν ὁποίων δὲν ἔφθασε τὸ αἰώνιο μήνυμα τοῦ Θεοῦ. Ὅλοι αὐτοὶ περιμένουν. Μὴ παρατείνουμε γιὰ πολὺ τὴν ἀναμονή τους.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

Στους αγώνες τῆς φυλῆς

ΠΑΠΑ ΓΩΑΝΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

«... ὑπηρέτησεν ἀδιακόπως τὴν Πατρίδα ἀπὸ τὸ 1821...».

Ἡ μοιραία πτώσις, ἡ ἄλωσις τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, τῆς κοσμοξάκουσμένης Πόλης, ἐπέφερε τὴν νέκρωσιν τῶν πάντων, καθ' ἕλλην τὴν Βυζαντινὴν Ἀυτοκρατορίαν, ἐκ τῶν βαρβάρων κατακτητῶν. Ἡ θεομίσητος τυραννία, μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ἐξηπλοῦτο καὶ ἡ ἐλευθερία θαυμασίως, σταθερῶς, ἐξηφανίζετο.

Τὸ ἐμπόριον ἐσταμάτησεν, οἱ λιμένες κατελήφθησαν, τὰ πλοῖα κατεσχέθησαν, αἱ πεδιάδες κατεκλύσθησαν καὶ κατωκίσθησαν ὑπὸ βαρβαρικῶν σιφῶν, τὰ σχολεῖα ἔκλεισαν, ἡ παιδεία ἐφυγαδευθῆ, οἱ ναοὶ καταδαφίσθησαν, οἱ κληρικοὶ ἔπεσαν ἐν στόματι μαχαίρας, οἱ μὴ καταφυγόντες εἰς ξένας χώρας ἐπιστήμονες ἐδολοφονοῦντο ἢ ἐφονεῦοντο, οἱ νέοι ἐστρατολογοῦντο, αἱ γυναῖκες ἠμικλωτίζοντο καὶ ἐπωλοῦντο, ἡ ἀγραμματοσύνη ἐξηπλοῦτο, ἡ πενία ἐπολλαπλασιάζετο, καὶ ἡ δυστυχία ἐγενικεύετο, καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας καὶ τὰς τάξεις τὰς κοινωνικάς. Ὁ θῖος, ἐκ τῶν ἀπειραρίθμων νυχθημέρων θαθέων θλίψεων, στενοχωριῶν, βασάνων τῆς ὅλης καταστάσεως, καθίστατο συνεχῶς ἀδίωτος.

Πρὸ τῶν τοιούτων καθημερινῶν θανάτων, σωματικῶν καὶ πνευματικῶν, ὁ πόθος τῆς ἐλευθερίας ἠϋξανε καὶ διεδίδετο ἰδίως εἰς τὰ πεδινὰ μέρη, ἀπὸ τὰ ἀπόκεντρα κέντρα, τὰς ἱεράς Μονάς, τὰ ὄρεινὰ ἰδίως μέρη, τὰς ἐκεῖ ἐνορίας, διὰ τῶν πολιτικοκληρικῶν κεφαλῶν, τῶν ἐφημερίων ἐκάστου χωρίου καὶ ἐκάστης ἐνορίας. Ἀπὸ τὴν νέαν διοικητικὴν κεφαλὴν, ἦτοι τὸν ἐφημέριον, ἀνέμενον τὰ πάντα οἱ φιλελεύθεροι δοῦλοι καὶ περίξ τοῦ παπα-διδασκάλου συνεσπειρώθησαν, διὰ μίαν νέαν, κάπως ὑποφερτὴν, ζωὴν.

Καὶ ἐπραξεν ὁ διδάσκαλος - παπᾶς πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο πρὸς διατήρησιν, διάσωσιν καὶ διάδοσιν τῶν γραμμάτων, τῆς ἐθνικῆς σπύρας, τῆς ἐθνικῆς ιδέας, εἰς τοὺς ἐνορίας αὐτοῦ. Ἐγνώριζεν, ἐκ τῶν σημειουμένων γεγονότων, τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου, λόγῳ καθημερινῶν κρυφίων ἢ καὶ φανερῶν ἐθνικῶν ἐνεργειῶν του, ἀλλ' ἐν γνώσει ἐθυσιάζετο πολλάκις, καὶ ἐγίνετο τὸ πρόχειρον καθημερινὸν σφάγιον τῆς ἐνορίας. Ἐν τούτοις προὔχρει μετὰ σθένους εἰς τὸ ἔργον του τὸ ἐθνικόν,

διάδοχον ἔχων, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τότε συνήθειαν, τὸν πρωτότακον υἱὸν αὐτοῦ.

Τίς γνωρίζει τὸν ἀριθμὸν τῶν τοιούτων πατριωτικῶν θυμάτων; Μόνον ὁ Ἄδης ὁ δεχόμενος καθημερινῶς εἰς τὸ βασίλειον αὐτοῦ, τοὺς μεγάλους πατριώτας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Τὴν τακτικὴν τῆς θυσίας του, ὁ καλὸς ποιμὴν ἐφημέριος, ἠκολούθησε προθύμως καὶ κατὰ τὰ ἔτη τῆς Ἐπαναστάσεως.

Αὐτὸς πρῶτος γίνεται μύστης τῶν σκέψεων καὶ ἀποφάσεων τῶν Φιλικῶν, αὐτὸς πρῶτος συνεχῶς κατηχεῖ τοὺς ἐνορίτας, πρῶτος στρατολογεῖ καὶ πρῶτος, ὡς ἀρχιποιμὴν, ἔδηγεῖ τὰ λογικὰ πρόβατα αὐτοῦ εἰς τὰ πεδία τῆς δόξης, τὰς συμπλοκάς καὶ αἱματηρὰς μάχας τῆς Ἐλευθερίας κατὰ τῆς σκληρᾶς δουλείας. Πολλάκις πρῶτος αὐτὸς πίπτει «ὑπὲρ πίστεως καὶ Πατρίδος», γιγνόμενος παράδειγμα εἰς τοὺς πιστοὺς συμπαραστάτας αὐτοῦ. Ὁμολογοῦν, πιστοποιοῦν ταῦτα, τῶν ὀπλαρχηγῶν ὄλων τῶν μερῶν καὶ ἐποχῶν, ὅλης τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος, τὰ ἔγγραφα.

Ἴδου ἔν, τῆς ἱστορικῆς Δωριδος, πιστοποιοῦν τὴν «ἀδιάκοπον» στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐφημερίου ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ τοῦ χωρίου ΚΑΡΔΑΡΑΣ «ἀπὸ τὸ 1821 ἕως τοῦ 1828».

Τὸ τιμητικὸν ἔγγραφον ἔχει οὕτως:

«Πιστοποιῶ

ὁ ὑποφαινόμενος ὅτι ὁ ἐκ τοῦ χωρίου ΚΑΡΔΑΡΑΣ τοῦ δήμου Ποτιδαιίας τῆς ἐπαρχίας Δωριδος Παπα-Γωάννης ΝΙΚΟΛΑΟΥ ἔτων 58 ὑπηρέτησε στρατιωτικῶς καὶ ἀδιακόπως τὴν Πατρίδα ἀπὸ τὸ 1821 ἕως τὸ 1828, καὶ παρευρέθη εἰς τὰς ἐξῆς μεγάλας μάχας συγκροτηθείσας κατὰ τῶν ἔχθρῶν, οἷον εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν ἐντοπίων Ὀθωμανῶν Λιθωρικίου, εἰς τὴν τοῦ φρουρίου Ναυπάκτου, εἰς Μαυρολιθάρι, εἰς Ἀετόν, εἰς Ὑπάτην, εἰς Βασιλικά, εἰς Ἀμπλιανην, εἰς Ὀμέρεφέντη, εἰς Τριζώνια, καὶ ἐπὶ τέλους εἰς Ναύπακτον.

Καθ' ὄλον τὸ διάστημα τοῦ πολέμου ἔδειξεν ἀνδρείαν ἄμετρον καὶ ὑπακοήν εἰς τοὺς μεγαλυτέρους του.

Ταῦτα πάντα γνωρίζων ἀκριβῶς καὶ τοῦτον μὴ ἀνταμιφθέντα παντελῶς παρὰ τῆς Βασιλ. Κυβερνήσεως, ἐφοδιάζω αὐτόν, κατ' αἰτησίαν του, μὲ τὴν παροῦσαν πιστοποιήσιν διὰ τὴν χρησιμεύσιν ἔπου καὶ ἔταν.

Ἐν Παλαιοξαρῶν τὴν α' 9θρίου 1846.

Τριαντάφυλλος Ἀποκορίτης.

Ἐσώθη καὶ ἡ ἐπομένῃ αἴτησις τοῦ ἐφημερίου, τοῦ ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους:

«Ἐκ Δωρίδος τὴν 12ην 9θρίου 1846.

Πρὸς

τὴν ἐπὶ τῶν ἐκδουλεύσεων ἐξεταστικὴν

Ἐπιτροπήν.

Ἐπισυνάπτω πιστοποιητικῶν τῶν πρὸς τὴν Πατρίδα στρατιωτικῶν ἐκδουλεύσεών μου, καί... παρακαλῶ ἵνα ἀποφασισθῇ καὶ περὶ ἡμῶν ὅτι καὶ περὶ ὄλων τῶν στρατιωτικῶν κριθῇ ἄξιον.

Ὁ εὐπειθής

Παπα - Ἰωάννης Νικολάου.

Εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμπλιανῆς (14ην Ἰουλίου τοῦ 1824) ἠγωνίσθησαν καὶ οἱ, Ἀ ρ ν α ο ὑ τ η ς ἢ Λ ι ἄ π α ς Μῆτσος ἐκ Δεσφίνης, Β α κ ἄ ς Κώστας ἐξ Ἀμφίσσης, Δ α λ α ρ ῆ ς Ἀναγνώστης Λοκρός, Γ α λ ἄ ν η ς Γιάννης ἐξ Ἀγρινίου, Γ ε ρ ο π α ν α γ ι ω τ ὀ π ο υ λ ο ς Παπακρήστος ἱερεὺς ἐξ Ἀγρόριανης (Ναυπάκτου), Δ α γ κ λ ῆ ς Παναγιώτης ἐκ Σουλίου, Κ ο ν τ ο σ ὀ π ο υ λ ο ς Ἀντώνιος ἐξ Ἀρτοτίνης, Κ ὀ υ ν τ ο υ ρ ι ὴ τ η ς Χρῆστος ἐφημέριος Μάνδρας (Ἀττικῆς) χιλίαρχος, Θ ε ο χ ἄ ρ η ς Δῆμος ἀπὸ Μαυρολιθάρη (Παρνασσίδος), Ἀ σ η μ ἄ κ η ς Γιάννης ἐκ Παλαιοξαρῶν, Μ π ο ὕ σ γ ο ς Βασίλειος ἐξ Ἀποκοῦρου (Κραβάρων), Ζ υ γ ο ὄ ρ η ς Γιάννης ἐξ Ἀραχόδης, Π α π α - Δ η μ ῆ τ ρ η ς Γεωργίου ἐφημέριος Περιθιωτίσσης (Δωρίδος), Ἀ σ η μ ἄ κ η ς Παπα - Παναγιώτης ἐφημέριος Παλαιοξαρῶν, Κ α λ α ν τ ζ ῆ ς Κώστας, Γ α ρ δ ῖ κ η ς Γρηγόρης μπουλουξῆς, Παπαγιάννης Π α π α π ο σ τ ὀ λ ο υ ἐφημέριος Κάτω Παλαιοξαρῶν (Δωρίδος), Π α τ ζ ι ο ὄ ρ α ς Κυπριανὸς ἱερομόναχος ἐξ Ὑπάτης, Δ η μ η τ ρ ῖ ο υ Νικόλαος ἐφημέριος Δρενίσσης (Θερμοπυλῶν), Τ ρ ι α ν τ α φ ὄ λ ο υ Δημήτριος ἐκ Σαλώνων, Ν ι κ ο λ ἄ ο υ ἢ Μ π α λ α τ ζ ο ὄ ρ α ς Κωνσταντῖνος ἐκ Πλατάνου (Κραβάρων), καὶ ἄλλοι πολλοί, ὀρκισθέντες, μὲ τὸ ἐθνικὸν κήρυγμα τοῦ Π. Πατρῶν Γερμανοῦ, Ἐλευθερία ἢ θάνατος, ἵνα χαρίσωσιν εἰς ἡμᾶς τὴν θεόδοτον ἐλευθερίαν.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωθυερεὺς

ΕΜΕΙΣ ΟΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

Συνέχεια ἀπὸ σελ. 3

πεῖ νὰ βλέπη σὰν πρόβατά του λογικά, ποὺ ἔχει γι' αὐτὰ τὴν εὐθύνη. Νὰ μεριμνᾷ γιὰ τὴν τροφή τους τὴν πνευματικὴ καὶ χριστιανικὴ, γιὰ τὴν ὑγεία τους τὴν ψυχικὴ καὶ γιὰ τὸ κάθε ζήτημά τους ποὺ θὰ μπορούμε καὶ θὰ πρέπει μ' αὐτὸ ν' ἀσχοληθοῦμε.

Εἶναι μιὰ σπουδαία, μεγάλη καὶ πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἐπιστήμη ἡ «Ποιμαντικὴ», ὅπως ἀποκαλοῦμε τὴν τέτοια μέριμνα τοῦ κάθε κληρικοῦ γενικά, τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ Πρεσβυτέρου μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Γι' αὐτὰ ὅλα πρέπει νὰ συζητήσωμε. Σκοπὸς μας εἶναι, μὲ αὐτὰ ποὺ θὰ μελετᾶμε, νὰ φωτίσωμε τὴν εὐθύνη μας αὐτὴ, καὶ κάθε μέρα νὰ γίνεται κίνητρο μεγαλύτερο καὶ νὰ μᾶς κἀνῃ νὰ βλέπωμε κάθε μέρα καλύτερα καὶ πιὸ καθαρά τὴν ἀποστολὴ μας. Καὶ νὰ συλλάβωμε μ' αὐτὸ τὸν τρόπο καὶ τὸ πρότυπο τοῦ καλοῦ ποιμένα. Μακάρι νὰ ἔχετε συλλάβῃ ἐσεῖς ποὺ μελετᾶτε αὐτὰ ποὺ γράφω, τὸ καλὸ πρότυπο καὶ νὰ χρειάζεσθε ἀπλῶς ἐπίσχυση γιὰ νὰ τὸ φτάσετε. Μακάρι καὶ νὰ τὸ ἔχετε φτάσῃ. Δὲν βλάπτει καὶ τότε νὰ τὸ μελετᾶτε ὅπως ἔμεις θὰ τὸ σκιαγραφοῦμε.

Βέβαια, πολλοὶ ἀπὸ σᾶς τοὺς κληρικοὺς ποὺ παίρνετε τὸ Περιοδικό, εἶστε καὶ μορφωμένοι. Μερικοὶ μάλιστα περισσότερο κι ἀπὸ μένα. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν πρόκειται νὰ φωτίσω πολλοὺς μὲ τὴ σοφία μου. Λόγω τῆς ἡλικίας μου μόνον, ἔχω μιὰ σχετικὴ πείρα πάνω σ' αὐτὰ τὰ ποιμαντικὰ θέματα. Ἐχω ἀσχοληθῆ καὶ συστηματικὰ μὲ τὸ ἔργο τὸ ποιμαντικόν, ἔχω γράψῃ καὶ μερικά βιβλία. Κι αὐτὰ μ' ἔκαναν ν' ἀναλάβω τὴ στήλη, ποὺ κατὰ τὴν ἀρχὴ τῆς θητείας τοῦ Περιοδικοῦ, στὴ νέα μορφὴ του, κατέχω.

Μπορεῖ στὸ μεταξὺ νὰ παρουσιαστῇ καταλληλότερο πρόσωπο γιὰ νὰ γράφῃ τὰ «Ποιμαντικὰ Θέματα». Κι ἀσφαλῶς ὑπάρχει καὶ μοῦ φαίνεται πὼς σύντομα θὰ κἀνῃ καὶ τὴν ἐμφάνισή του. Ἀμέσως τότε ἐγὼ θὰ τὴν παραδώσω.

Σκοπὸς τῆς στήλης αὐτῆς εἶναι νὰ δώσωμε στὸν κάθε κληρικό, τὸ καλύτερο ποὺ διαθέτομε, κι αὐτὸ ποὺ περισσότερο θὰ μᾶς ὠφελήσῃ. Καὶ εἶναι δύσκολο καὶ ὑπεύθυνο τὸ θέμα αὐτὸ τῆς στήλης «Ποιμαντικὰ Θέματα».

Πρόκειται ν' ἀναφερθῶ συχνὰ στὴ θεωρίαν τῆς ποιμαντικῆς καὶ συχνότερα στὴν πράξιν. Διότι πρόκειται γιὰ πρακτικὴ ἐπιστήμη. Καὶ ἡ πράξις, ὅπως ξέρωμε, ἔχει σχέση μεγάλη μὲ τὴν ἀρετὴν. Κι ἂν τὸ πάρετε σὰν κήρυγμα τὸ κάθε ἄρθρο μου, ξέρω πὼς θὰ φέρῃ τὸν καρπὸ, καλὸ καὶ καθαρὸ, μόνον μὲ τὴν ἀρετὴν μου. Κι ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ γίνεται δυσκολώτερο τὸ κάθε ἄρθρο μου. Γι' αὐτὸ καὶ πρότυπο τοῦ καλοῦ ποιμένα,

Συνέχεια στὴ σελ. 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ*

Στήν δύναμι αὐτὴ καὶ τὴν σπουδαιότητα τοῦ ὀνόματος ἀποβλέπουσα ἡ Ἐκκλησία εἰσήγαγε στίς διαφορὰς αἰτήσεις καὶ στίς εὐχές τὴν μνημόνευσι τῶν ὀνομάτων τῶν πιστῶν, ζώντων ἢ κεκοιμημένων. Ἔτσι δὲν ἐννοεῖται δέησις ἢ λειτουργικὴ πράξις, ποὺ νὰ μὴ γίνε-ται εἰδικῶς μνηεῖα τῶν ὀνομάτων αὐτῶν γιὰ τοὺς ὁποίους τελεῖται, εἴτε βάπτισμα εἶναι αὐτὸ ἢ γάμος, χειροτονία, νεκρώσιμος ἢ ἐπιμνημόσυτος δέησις, εὐχέλαιο, συγχωρητικὴ ἢ περιστατικὴ εὐχὴ κ.ο.κ. Εἰδικὰ στὴν θεία λειτουργία τὰ ὀνόματα μνημονεύονται στὴν προσκομιδῇ, στὴν ἐκτενῇ καὶ στὰ δίπτυχα τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς. Ἀκόμη καὶ στὴν ὥρα τῆς θείας κοινωνίας εἰδικὰ προσδιορίζεται μὲ τὸ ὄνομά του ὁ πιστὸς — ἱερεὺς, διάκονος ἢ λαϊκὸς — ποὺ μετέχει τοῦ μυστηρίου («Μεταλαμβάνει ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ δεῖνα σῶμα...»). Εἶναι ἐπίσης γνωστὸ ἀπὸ τίς διαφορὰς ἀρχαῖες μαρτυρίες ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν προσφερόντων τὰ δῶρα ἀπηγγέλλοντο δημοσίᾳ καὶ ὅτι ἐμνημονεύοντο τὰ ὀνόματα ζώντων καὶ τεθνεώτων κατὰ τὰ δίπτυχα.

Ἡ πράξις αὐτὴ προϋποθέτει βέβαια μιὰ σωστὴ σχέσι ποιμένος καὶ ποιμνίου, γνῶσι προσωπικὴ καὶ στενὴ μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς κάθε μιᾶς ἐπὶ μέρους ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. Ἄλλως καὶ πάλι κατανοῦμε στὸ νεκρὸ γράμμα καὶ στὸν χωρὶς οὐσία τύπο, ἀφοῦ οὐσιαστικὰ δὲν ξεφεύγουμε ἀπὸ τὴν ἀνωθυμία, γνωρίζοντας μόνον τὸ ὄνομα καὶ ὄχι τὸ πρόσωπο ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὸ ὄνομα. Στίς ὑπερτροφικὰς ἐνορίες τῶν μεγάλων πόλεων αὐτὸ κατῆντησε ἐκ τῶν πραγμάτων ἀδύνατο. Ὁ ποιμὴν δὲν γνωρίζει πιά ὅλα τὰ πρόβατα κατ' ὄνομα, ἀλλὰ μόνον τὸ ὄνομα, καὶ οἱ ἀδελφοὶ δὲν γνωρίζουν τοὺς ἀδελφούς τους.

Τὸ παράδειγμα τῆς θείας λειτουργίας εἶναι πολὺ χαρακτηριστικόν, γιὰτι μᾶς δείχνει τὸν τρόπο κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία ρύθμισε πολὺ σοφὰ τὸ θέμα αὐτό, ὅταν ἡ πλήθυσσι τῶν χριστιανῶν εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν πλήθυνσι τῶν ὀνομάτων καὶ τὴν χαλάρωσι τῶν ἀρχικῶν στενῶν σχέσεων τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν καὶ τῶν ποιμένων μὲ τὸν λαόν. Διετηρήθη δηλαδὴ ἡ παραδοσιακὴ μνημόνευσις τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ ἡ ὄλη προσκομιδὴ ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ τῆς θέσι, ἀπὸ τὸν χερουδικὸ ὕμνο, μετεφέρθη στὴν ἀρχὴ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς θείας λειτουργίας. Κατ' αὐτὴν, χωρὶς νὰ διαταράσσεται πιά ἡ λειτουργικὴ ἀτμόσφαιρα κατὰ τὴν ὥρα τοῦ μυστηρίου, ἀπαγγέλλεται ἰδιωτικῶς τὸ πλήθος τῶν ὀνομάτων τῶν ζώντων καὶ τῶν κεκοιμημένων, ἀκόμη καὶ τῶν ἁγίων. Τὰ δίπτυχα τῆς θείας λειτουργίας ἀπορροφήθηκαν βαθμηδὸν ἀπὸ τὴν προσκομιδῇ καὶ στὴν εὐχὴ τῆς ἀναφορᾶς ἔμεινε ἐνδεικτικὰ ἢ μνημόνευσις ὀρισμένων μόνον ὀνομάτων ἁγίων καὶ

πιστῶν καὶ γενικῶς μνηεῖς κατὰ κατηγορίας ἢ κατὰ τίς ἐπὶ μέρους ἀνάγκης τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ γίνεται φανερό, ἰδίως γιὰ τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων, ἀν συγκρίνωμε τίς ἀρχαῖες λειτουργίες μὲ τίς νεώτερες. Ἐπὶ παραδείγματι στὴν λειτουργίᾳ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου κατὰ τὴν ἀρχαία ἱεροσολυμιτικὴ τῆς μορφῆς στὰ δίπτυχα τῆς ἀναφορᾶς μνημονεύονται ὀνομαστικῶς περισσότεροὶ ἀπὸ ἑκατὸ ἅγιοι, ἐνῶ στίς μεταγενέστερες συζαντινὰς ἔμεινε μόνον ἡ μνηεῖα τῆς Θεοτόκου, τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας. Τὴν ἴδια πορεία ἀκολούθησε καὶ ἡ μνημόνευσις τῶν ὀνομάτων τῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων τῶν δίπτυχων.

Ἀντίστροφα, πάλι ἀπὸ τὴν παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας διδασκόμαστε πῶς διατηρήθηκαν, ὅπως καὶ ἀνωτέρω εἶδαμε, τὰ ὀνόματα στίς ἐπὶ μέρους ἰδιωτικὰς ἱεροπραξίαις, βαπτίσεως, γάμου, κηδείας κλπ, ὅπου ὄχι μόνον ὄχλησι δὲν προκαλοῦσαν γιὰ τὸ πλήθος τους, ἀλλὰ ἡ περίπτωσις ἐπέβαλε τὴν ἐξειδικεύσι τῶν δεήσεων σὲ ὀρισμένα πρόσωπα.

Μὲ γνώμονα λοιπὸν τὴν παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως διαγράφεται στὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξι τῶν λειτουργικῶν τύπων, μπορούμε νὰ χαράξωμε ὀρισμένες γενικὰς ἀρχές, ποὺ θὰ μᾶς καθοδηγοῦσαν καὶ στὴν σημερινῇ πράξι. Σὲ ἀκολουθίαις ποὺ γίνονται γιὰ ὅλους τοὺς πιστούς, ὅπως ἡ θεία λειτουργία, τὰ κοινὰ μνημόσυνα, εὐχέλαιο, παρακλήσεις κλπ, ἢ μνημόνευσις ὀνομάτων δὲν ἐνδείκνυται παρὰ μόνον σὲ ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις. Π.χ. σὲ μιὰ μικρὴ ἐνοριακὴ κοινότητα θὰ μπορούσαν νὰ μνημονεύσῃ στὴν ἐκτενῇ τὸ ὄνομα τὰ μελλονύμφων ἢ προσφάτως κεκοιμημένων ἢ θαρῶς ἀσθενούντων ἢ χριστιανῶν ποὺ βρίσκονται σὲ εἰδικὰς περιπτώσεις, ὅπως ἐκείνων ποὺ πρόκειται νὰ ἀποδημήσῃ σον ἢ νὰ ἀναλάβῃ ἕνα δημοσίον λειτουργήμα κ.ο.κ., ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι τὰ πρόσωπα αὐτὰ εἶναι γνωστὰ στοὺς χριστιανούς. Αὐτὸ θὰ συνέσφιγγε τοὺς δεσμούς τῆς ἀδελφότητος μεταξὺ τῶν πιστῶν καὶ θὰ ἔδινεν ἀφορμὴν νὰ δεηθῇ γιὰ τοὺς ἐμπεριστάτους ἀδελφούς των.

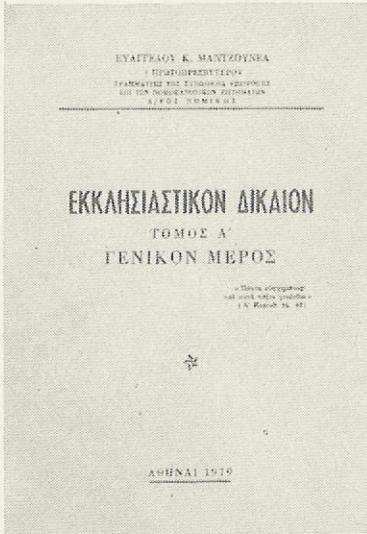
Σὲ ἰδιωτικὰς πάλι ἱεροπραξίαις ποὺ γίνονται στὰ σπίτια ἢ σὲ μιὰ ἰδιωτικὴ λειτουργία ἢ μνημόνευσις τῶν ὀνομάτων πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπαραίτητη. Ἀντίθετα στὰ κοινὰ εὐχέλαιο, παρακλήσεις, μνημόσυνα κλπ. ἢ αἰτήσεις θὰ πρέπει νὰ ἔχει ἕνα γενικώτερο χαρακτήρα καὶ νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατόν ἀπλουστερά, χωρὶς ἀρχαϊσμούς καὶ σολουνισμούς. Γιὰ τὰ κοινὰ μνημόσυνα ἀρκεῖ ὁ ὡραῖος περιληπτικὸς τύπος «εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, βασιλέων... ἐκ τῶν ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων» χωρὶς νὰ προστεθῇ, ὅπως γίνεται συνήθως, «καὶ τῶν δούλων σου...» γιὰ νὰ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 650 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

Συνέχεια στὴ σελ. 15

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Πρωτοπρ. Ευαγγέλου Κ. Μαντζουένα, **ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ**, τόμος Α', Γενικόν Μέρος. 'Αθήναι 1979, σελ. 216.

Ο άκαταπόνητος π. Ευάγγελος Μαντζουέντας, διδάκτορας Νομικής και Γραμματέας της Συνοδικής Έπιτροπής επί των νομοκανονικών ζητημάτων, μάς πρόσφερε πρόσφατα ένα άκόμα πολύ χρήσιμο έγχειρίδιο.

Η συγγραφή και έκδοση του «Εκκλησιαστικού Δικαίου» ήταν περισσότερο από απαραίτητη, μετά τη δημοσίευση του Νόμου 590/1977 «περί Καταστατικού Χάρτου της Έκκλησίας της Ελλάδος». Στο «Γενικό Μέρος», που διαιρείται σε 8 κεφάλαια, εξετάζονται τα έπόμενα θέματα: Περί της Έκκλησίας και της θέσεως αυτής έναντι της Πολιτείας. Έκκλησιαστικόν Δίκαιον. Η όργανωση της Έκκλησίας. Μέλη της Έκκλησίας και αι διακρίσεις αυτών. Λειτουργική έξουσία της Έκκλησίας. Διδακτική έξουσία της Έκκλησίας. Ιδιαίτερα μεταχειρίσεις του ιερού Κλήρου. Μοναστική πολιτεία.

Η λεπτομερής έκθεση — χωρίς να κουράζει — των επί μέρους θεμάτων, οί παραπομπές, ή βιβλιογραφία, τó άλφαθητικό εύρετήριο, καθιστούν τó έργο άπαραίτητο βοήθημα στους επίσκοπους, πρεσβυτέρους, διακόνους,

σπουδαστές ιερατικών σχολών και σ' όσους άσχολούνται με τó εκκλησιαστικό δίκαιο.

Ε. Π. Α.

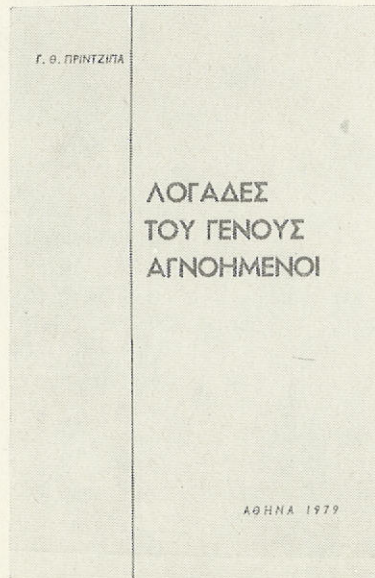

Γεωργίου Θ. Πρίντζιπα «ΛΟΓΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΑΓΝΟΗΜΕΝΟΙ»

Μιά νέα έκδοση του περιοδικού «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» έρχεται νά προστεθεί στις τόσες άλλες που έχει κάνει έως σήμερα.

Πρόκειται για τά ώραία μελετήματα του κ. Γ. Πρίντζιπα, βιβλιοθηκάρου της βιβλιοθήκης της 'Ι. Συνόδου, που άφορούν σε σημαντικές, αλλά άγνοημένες (σκόπιμα;) μορφές του Γένους και της Έκκλησίας.

Ο συγγραφέας προσπαθεί με τó έργο αυτό, που θα τó συνεχίσει, νά φωτίσει πτυχές, γεγονότα και κυρίως πρόσωπα, που βοήθησαν άποφασιστικά και δημιουργικά νά δια-

τηρηθεί ή Παράδοση και ή ταυτότητα του Γένους. Είναι άθόρυβες, αλλά ιστορικά σπουδαίες φυσιογνωμίες, που άνοιξαν δρόμους στην 'Ιερή και στην έλληνική Γραμματεία στα χρόνια της τουρκοκρατίας και κράτησαν άναμμένο τó φώς του έλληνισμού και της Όρθοδοξίας.

Πρεσβ. Άντ. Γ. Άλεβιζόπουλου
«100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΑΤΗΣ»

Άλλο ένα έφόδιο για τόν πιστό λαό μας είναι τó μικρό φυλλάδιο που εκδόθηκε από τó «Γραφείο αντιμετωπίσεως αιώρεσεων» της ιερής Αρχιεπισκοπής Άθηνών.

Πρόκειται για μία σύντομη, θεμελιωμένη όμως, άναίρεση όλων των ισχυρισμών και των ψευδολογιών των χιλιαστών. Είναι άπαντήσεις σε έρωτήματα και προκλήσεις που 100 όλόκληρα χρόνια άπασχολούν και ταλαιπωρούν τούς ανθρώπους.

Τό φυλλάδιο αυτό για όσους γνωρίζουν και για όσους άπλώς μόνο έχουν πληροφορηθεί για τούς χιλιαστές, είναι ένα όπλο για άμυνα και επίθεση!

Άμυνα: κατατόπιση και έρεθισμός για περισσότερη μελέτη. Επίθεση: κυκλοφορία του έντύπου αυτού από τόν καθένα που θα τó πάρει στα χέρια του, προς κάθε κατεύθυνση. Δέν πρέπει νά υπάρξει χριστιανός που νά μη τó διαβάσει.

Φς.

ΑΠ' ΟΤΙ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΤΥΠΟΣ

ΣΗΜΕΙΑ ΘΕΜΕΛΙΑΚΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ

«Είναι πολύ εύκολο, όταν αντιμετώπιζει κανείς προβλήματα, να προτιμήσει τόν δρόμο της αδρανείας: είναι όμως εξίσου συχνά και επικίνδυνο. Τα Χριστούγεννα του 1979 βρισκόμαστε στα πρόθυρα μιας νέας δεκαετίας: τα σημάδια των τελευταίων ετών της δεκαετίας που πέρασε δείχνουν πώς αρχίζει μια πολύ δύσκολη εποχή για την ανθρωπότητα. Ένας τρόπος ζωής έχει φθάσει σε αποτελμάτωση, παρατηρείται μια έντονη αναζήτηση για νέα ιδανικά που συχνά οδηγεί σε επιστροφή σε παλιές αξίες. Καιρός και εμείς να ενεργήσουμε, ώστε και μέσα από ένα από τα αξιολογότερα τμήματα της παραδόσεώς μας να αύξηθούν οι ελπίδες αναγεννήσεως: θα αντιπροσωπεύει σίγουρα μια προσφορά στους εαυτούς μας ένα φόρο τιμής προς την παράδοσή μας, και ένα καθυστερημένο μέλημα για τα θεμέλια της εθνικής μας ζωής — ίσως επί πλέον ένα δώρο σ' Αυτόν που πάσχει με τα παθήματά μας, που ανοίγει δρόμους αναεώσεως όταν οι ίδιοι επιθυμούμε ανανέωση, και που το χαιρετίζουμε αυτές τις ημέρες με τις λέξεις «παιδίον νέον ό πρό αίωνων Θεός».

(Έφημ. «Καθημερινή» 3.1.1980)

ΡΟΥΤΙΝΑ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

«Καταντήσανε ρουτίνα και οι Γιορτές! Τις περιμέναμε κι έφετος —όπως κάθε χρόνο— με κάποιες προσδοκίες χαράς και αγαλλίασης, αλλά ήρθαν και φύγανε αδιάφορες, αφήνοντας πίσω τους μια αίσθηση απογοήτευσης.

Δέν είναι, βέβαια, έφετινό, ούτε και ξαφνικό, τó φαινόμενο αυτό. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται όλο και πιό έντονο. Και θά έλεγε κανείς ότι ή αφετηρία του βρίσκεται στην εισβολή του περιλάλητου «ευδαιμονισμού» και στον τόπο μας. Ένός «ευδαιμονισμού», όμως, που πάει να θεοποιήσει κάθε ύλική απόλαυση και να αποδυναμώσει τις αντίρροπες απολαύσεις της ζωής, πνευματικές, ψυχικές, ήθικες.

Η καλπάζουσα έπιδρομή της λεγομένης «καταναλωτικής κοινωνίας», μαζί με τις πολλές άλλες μεταλλαγές που έφερε και φέρνει στον καθημερινό μας βίο, φαίνεται ότι έκμηδένισε και τις παραδοσιακές απολαύσεις που προσέφεραν πρωύτερα οι γιορτινές ημέρες. Και πρώτα απ' όλα, μάς έδωξε από τó σπίτι μας —που άλλοτε αποτελούσανε τή σταθερή «έστία» για κάθε έορταστική χαρά. Τó άμók της μαζικής έκδρομικής έξόδου κατάργησε, μαζί με τόσα άλλα, και τó πατροπαράδοτο «χριστουγεννιάτικο τραπέζι», γύρω από τó όποιο συγκεντρώνονταν οι οικογένειες. Τώρα τρέχουμε στα βουνά και στα λαγκάδια, με βροχές και παγωνιές, με έξοντωτικές διαδρομές, με κινδύνους κυκλοφοριακούς, για να αναζητήσουμε σε κάποιο έπαρχιακό έστια-

τόριο ή ξενοδοχειακό ένδιαίτημα ένα πιάτο φαί κι αυτό κακομαγειρεμένο και σερβιρισμένο πρόχειρα και άτσαλα. Ταλαιωρημένοι από τις έκατοντάδες χιλιόμετρα που διανύσαμε, χάνουμε βέβαια κάθε διάθεση έορταστική. Και τó μόνο που μάς απομένει είναι να ξεγελούμε εαυτούς και άλλήλους, ότι τάχα «κάνουμε Χριστούγεννα» όπως τά θέλουν τά μοντέρνα μας έθιμα.

Οί άλλοι, οι λίγοι, που για όποιοδήποτε λόγο μένουμε στα σπίτια μας, δέν χαιρόμαστε ούτε μεις τήν άποκαλούμενη «έορταστική άτμόσφαιρα». Καθηλωμένοι οι περισσότεροι και με τις ώρες μπροστά στην τηλεόραση, βυθισμένοι μέσα σε μια οικογενειακή βουβαμάρα, αφήνόμαστε στο έλεος των τηλεοπτικών έκπομπών, που ύποτίθεται ότι είναι «έορταστικές», ενώ πραγματικά είναι άνούσιες και άποκοιμιστικές. Ακόμα και τήν ώρα του φαγητού έχουμε στραμμένα τά κεφάλια μας στους «δέκτες» μας, άποχαυνωμένοι απ' όσα ψευτοπανηγυρικά προβάλλονται στη μικρή όθόνη.

Τά «δώρα», που ήταν άλλοτε μια εύφρόσυνη νότα τις χριστουγεννιάτικες ημέρες, χάσανε κι αυτά τή σημασία τους. Πώς να μάς έντυπωσιάσει τó δώρο του πατέρα, του συζύγου, ακόμα και του φίλου, όταν σε όλη τή διάρκεια του χρόνου —με χίλιες δυό ευκαιρίες— μάς έχουν επίβάλει οι κανόνες της καταναλωτικής κοινωνίας να ανταλλάσουμε δώρα κάθε λογής, από τά πιό χρήσιμα ως τά πιό άχρηστα; Έτσι και τó χριστουγεννιάτικο αυτό έθιμο έχασε τή «γοητεία» του, έγινε κι αυτό ρουτίνα αδιάφορη και βαρετή.

Ίσως, όμως, να μή φταίει και τόσο ή λαίλαπα της πολυκουβεντιασμένης «καταναλωτικής κοινωνίας» για τήν αποστράγγιση από κάθε ψυχική απόλαυση των μεγάλων έορταστικών ημερών. Μπορεί ό αίπιος να βρίσκεται κι άλλοι —πέρα από τόν κορεσμό των καταναλωτικών αγαθών που μάς αφήνουνε πιά άπαθείς μπροστά στις άλλοτε μικρές χαρές και απολαύσεις των Χριστουγέννων, της Πρωτοχρονιάς, του Πάσχα. Μπορεί να φταίει ή έλλειψη της λεγομένης «έσωτερικής ζωής», που μάς διακρίνει σαν κοινωνία, τά τελευταία ίδιως χρόνια. Και που μάς έχει καταδικάσει, θαρρείς, σε μια αδιάκοπη, έπιμονη «φυγή» από τόν εαυτό μας και που μάς άποτρέπει να στεκόμαστε, κάπου-κάπου, και να αναρωτιόμαστε σαν άτομα, σαν οικογένειες, που πάμε και τί κάνουμε. Δέν τόν άντέχουμε ένα τέτοιο «διάλογο» με τούς ίδιους τούς εαυτούς μας —όπως και με τούς κοντινούς μας— που θά μάς έριχνε σε σκέψη και περισκεψη και θά μάς έβαζε προβλήματα και έρωτηματικά δύσκολα, μά και γόνιμα. Κι έτσι πάμε να μοιάσουμε στον ήρωα εκείνο του Σαίξπηρ που φώναξε: «Δέν θέλω να βλέπω τά πράγματα! Δέν θέλω να βλέπουν τά πράγματα έμένα»!

(Έφημ. «Τά Νέα» 29.12.1979)

ΕΜΕΙΣ ΟΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

Συνέχεια από τη σελ. 11

πάντοτε και όλοι μας, πρέπει να έχουμε, όχι τον άρθρο-γράφο, αλλά τον Ἀρχιποιέμενα Χριστό.

Αὐτόν θά προσπαθῶ κι ἐγὼ νὰ βλέπω. Γι' αὐτό, μὴ βλέπετε τὴν ὑπερβολὴ στὰ γραφόμενά μου. Ὅσο κι ἂν εἶναι δύσκολο κι ἂν φαίνεται στὰ μάτια μας ἀφθαστο θὰ πρόκειται γι' αὐτὸ πὸν πρέπει νὰ φτάσωμε. Καὶ μάλλον θ' ἀδυνατήσω νὰ δώσω σ' αὐτὸ τὸ πρότυπο τὴν ἀληθινὴ του μορφή, τὸ μεγαλεῖο του καὶ τὴν τελειότητα πὸν πρέπει. Γιατὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ τὴν ἀληθινὴ μορφή τοῦ ποιέμενα στὸ πρότυπο τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς πὸν συνθέτει στὴν ἀρχὴ τὴ μορφή τοῦ καλοῦ καὶ ἀληθινοῦ ποιέμενα, μπορεῖ νὰ κατηγορηθῆ πὸς ἔχει μεγάλη φαντασία. Τότε ὅμως πὸν θά συλλάβετε πλήρη τὴν εἰκόνα στὴν τέλεια μορφή, τοῦ Ἀρχιποιέμενα Χριστοῦ, τότε θά μπορῆ νὰ μὲ κατηγορήσετε, πὸς δὲν ἔχω καθόλου φαντασία. Διότι θά ὀῦτε πὸς εἶναι πολὺ φτωχὰ τὰ χρώματά μου στὴ... ζωγραφικὴ.

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως ΘΕΟΦΙΛΟΣ

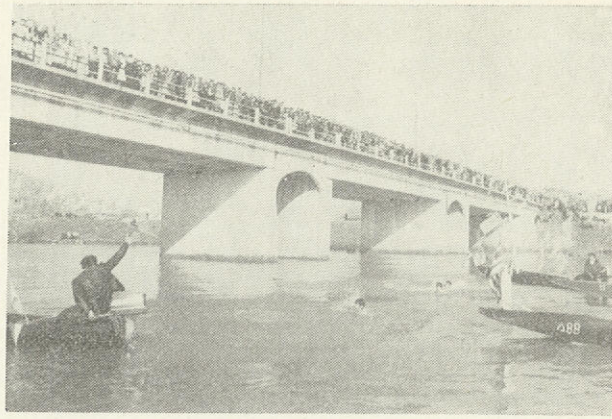
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 12

ἀρχίσῃ ἢ ἀτελείωτη σειρά τῶν ὀνομάτων. Στὸ εὐχέλαιο καὶ σὲ παρόμοιες περιστάσεις, ἀντὶ τὰ πολὺπλοκα «συνελθόντων», «προσελθόντων», «χρισμένων» καὶ τὰ ὅμοια, πὸν συνηθίζονται καὶ πὸν ἀναφέρονται στὴν πρώτη ἐρώτησι, θά ἀρκοῦσε μόνο ἢ λέξις «τούτων» («τῶν δούλων σου τούτων»), ὅπως ὑπάρχει καὶ στὸ κείμενο πολλῶν εὐχῶν.

Καὶ στὴν ἀρτοκλασία δὲν θά ἦταν εὐκαιρο νὰ διαβάζονται πολλὰ ὀνόματα, ἂν μάλιστα γίνεται σὲ κοινὴ ἑορταστικὴ σύναξι, ἂν καὶ στίς ἑνορίες ἔχει μεταβληθῆ σὲ ἰδιωτικὴ τελετὴ. Διπλὴ πάντως μνημόνευσις εἶναι τελείως ἀδόκιμη, ἀφοῦ μάλιστα ἢ εὐχὴ δὲν προσδέπει τὴν παρεμβολὴ ὀνομάτων («καὶ πλήθυνον αὐτὰ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ εἰς τὸν κόσμον σου ἅπαντα καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν μεταλαμβάνοντας πιστοὺς δούλους σου ἀγίασον»). Ἄν γίνῃ ἢ μνημόνευσις θά γίνῃ μόνο στὴν ἐκτενῆ, πὸν κατὰ τὴν ἑνοριακὴ πρᾶξι προηγεῖται τῆς εὐχῆς τῆς εὐλογήσεως τῶν ἄρτων, καὶ συγκεκριμένα στὸ αἶτημα «ὕπὲρ ἐλέους, ζωῆς, εἰρήνης...». Τὸ αἶτημα αὐτὸ σὲ περίπτωσι πολλῶν ὀνομάτων θά μπορούσε νὰ διακοπῆ στὸ «τῶν ἐπιτελούντων τὴν ἀγίαν ἑορτὴν ταύτην». Τὰ ὀνόματα ἂς διαβασθοῦν στὴν προσκομιδῇ.

Φ.

ΤΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ ΣΤΟ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ

Μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία τῶν Θεοφανείων καὶ τὴν τέλεσι τοῦ Μ. Ἀγιασμοῦ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος κ. Ἀγαθάγγελος ἔριξε τὸν Ἱεμεῖο Σταυρὸ στὰ ὕδατα τοῦ Ἐρυθροῦ ποταμοῦ, πὸν περνᾷ ἀπὸ τὸ Διδυμότειχο. Ἀνέσυρε τὸ Σταυρὸ ἕνας ἀπὸ τοὺς νέους, πὸν ἔπασαν «μὲ τὴν Πίστι θερμῆ» στὰ κρᾶ νερά.

BIBLIA

ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

ΠΑΝ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ

«Ἡ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐπιβίωσις τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν».

★

Μητροπ. Σεργίου καὶ Κοζάνης

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

«Ἀκολουθία καὶ βίος τῆς Ὁσιομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ, μητρὸς ἡμῶν Φιλοθέης τῆς Ἀθηναίας».

★

ΧΡ. ΡΟΥΤΑ - Ε. ΜΠΑΓΙΕ

(Διασκευὴ Α. Β. Πηγιώτη)

«Ὁ Ἄλκης στὴ χώρα τοῦ ἡλίου».

★

«ΤΡΙΩΔΙΟΝ»

★

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

15-θήμερη Ἐφημερίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Εἶναι τὸ πνευματικὸ, μαχητικὸ ὄργανο τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Πληροφορεῖ, ἐνημερώνει καὶ κατατοπίζει τὸ λαὸ πάνω σ' ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικά, πνευματικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα πὸν ἀπασχολοῦν τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο. Κυκλοφορεῖ τὴν 1η καὶ 16 κάθε μῆνα.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ Ι.Σ.Κ.Ε.

Ο Ίερός Σύνδεσμος Κληρικῶν Ἑλλάδος (Ι.Σ.Κ.Ε.) με πρόσκληση του καλεῖ τὰ μέλη του σὲ τακτικὴ γενικὴ συνέλευση ποὺ θὰ γίνεῖ τὴν 24ῃ Ἰανουαρίου 1980, μέρα Πέμπτη καὶ ὥρα 9 π.μ. στὸν Ἱ. Ναὸ Ἁγίας Εἰρήνης (ὁδ. Αἰόλου - Ἀθηνῶν) μετὰ τὰ κάτωθι θέματα:

- Λογοδοσία Ταμίου καὶ ἔγκριση ἐκθέσεως Ἑξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.
- Ἀνακοινώσεις Προέδρου καὶ ἔγκριση πεπραγμένων.
- Τροποποίηση Καταστατικοῦ.

Δικαίωμα συμμετοχῆς ἔχουν τὰ ταμειακῶς τακτοποιημένα μέλη.

Σὲ περίπτωση μὴ ἀπαρτίας ἡ Συνέλευση θὰ ἐπαναληφθεῖ τὴν ἴδια μέρα καὶ ὥρα στὸν ἴδιο ναὸ στίς 31 Ἰανουαρίου, χωρὶς ἄλλη πρόσκληση.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΤΗΣ Δ. Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ

Μὲ ἔγγραφό της ἡ Δ. Ι. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν Πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλῆ καὶ τὸν ὑπουργὸ Οἰκονομικῶν κ. Ἀθ. Κανελλόπουλο ἐκφράζει τὶς εὐχαριστίες της γιὰ τὴν ἐπίλυση αἰτημάτων τῶν ἐφημερίων καὶ τὴν ἀνάληψη τῆς δαπάνης μισθοδοσίας τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν ἀπὸ τὴν Πολιτεία.

Ὡς γνωστὸν ἡ Κυβέρνηση ἀνήγγειλε ὅτι ἀπὸ 1.1.1980 ἐκτός ἀπὸ τὴν αὔξησιν στὸ βασικὸ μισθὸ τῶν ἐφημερίων (110ο), ἐνέκρινε τὴ χορήγησιν σ' αὐτοὺς καὶ δύο ἐπιδομάτων: α) Οἰκογενειακῶν βαρῶν, δηλαδὴ 50ο γιὰ τὴν πρεσβυτέρα (καὶ ἀπὸ 1.7.80 : 10ο) καὶ 50ο γιὰ κάθε τέκνο μέχρι ἡλικίας 18 ἐτῶν, ἐκτός ἀν σπουδάζει σὲ ἀνώτερη ἢ ἀνώτατη σχολὴ ὁπότε παρέχεται μέχρι νὰ συμπληρώσῃ τὸ 23ο ἔτος. β) Σπουδῶν, σύμφωνα μετὰ τὶς διατάξεις τοῦ νόμου 754)1978, σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν μεταγυμνασιακὴ ἢ μεταλυκειακὴ ἐκπαίδευση. Εἶναι 50ο γιὰ ἀποφοίτους Ἱερατικῶν Σχολῶν, 100ο Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστη-

ρίων καὶ 150ο ἀνωτέρων Σχολῶν καὶ ὑπολογίζεται στὸ βασικὸ μισθὸ τοῦ βου βαθμοῦ.

Δυστυχῶς δὲν ικανοποιήθηκε τὸ τρίτο καὶ βασικότερο αἷτημα τῶν ἐφημερίων γιὰ τὴ χορήγησιν τοῦ ἐπιδοματος χρόνου ὑπηρεσίας τοῦ νόμου 754)1978 (χρονοεπίδομα ἀντὶ ἐπιδοματος πενταετιῶν).

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

Γιὰ τὴν κάλυψη τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν Ἑλλήνων ὁμογενῶν στὴ διάρκεια τῶν μεγάλων Ἑορτῶν Χριστουγέννων, Πρωτοχρονιάς καὶ Θεοφανείων, δύο Κληρικοὶ μας πῆγαν στὸ ἐξωτερικὸ μετὰ ἔγκρισιν τῆς Ἱεράς Συνόδου καὶ συγκατάθεσιν τῶν οἰκείων Μητροπολιτῶν.

Συγκεκριμένα ὁ μὲν ἀρχιμ. κ. Ἀλέξ. Παπαδόπουλος, Γραμματέας τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ ἱεροκέρυκα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυνουρίας πῆγε στὴ Σικελία, ὁ δὲ αἰδουσιμολ. κ. Ἡλίας Μαρκαντώνης, ἐφημέριος τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγ. Νικολάου Καλλιθέας καὶ ὑπάλληλος τῆς Ἱ. Συνόδου πῆγε στὴ Μάλτα.

ἘΕ ἄλλου γιὰ τὴν ἐξηγηρῆσιν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῶν ὀρθόδοξων στὴ Γερμανία μετέβη ἐκεῖ καὶ θὰ παραμείνῃ 6 μῆνες, ὁ Ἱερομόναχος κ. Κυρ. Κόγιος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας.

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ

ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Στὸ διάστημα ἀπὸ 26)11 ἕως 29 Δεκεμβρίου 1979 τὸ ΤΑΚΕ ἀπένευμε τὶς ἐπόμενες συντάξεις:

— Πανόπουλος Βασίλειος, ἱερεύς, Β)4 συντάξιμα ἔτη ὑπηρεσίας 34, σύνταξη 17.822 ἐφάπαξ 337.463.

— Σαλοῦστρος Γεώργιος, ἱερεύς, Β)4, ἔτη 35, σύνταξη 18.960 ἐφάπαξ 335.979.

— Σηλιοπούλου Μαρία, κόρη ἱερέα, Γ)6, ἔτη 28, σύνταξη 5.000 ἐφάπαξ 264.409.

— Νακόπουλος Θεοδόσιος, ἱερομόναχος, Δ)7, ἔτη 17, σύνταξη 5.059 ἐφάπαξ 168.576.

— Ρισβᾶς Ἀθανάσιος, ἱερεύς, Δ)7, ἔτη 35, σύνταξη 14.880 ἐφάπαξ 297.559.

— Κελεσοῦκος Γεώργιος, ἱερεύς, Γ)6, ἔτη 31, σύνταξη 12.038 ἐφάπαξ 296.703.

— Ζάγκος Κων)νος, ἱερεύς, Δ)7, ἔτη 35, σύνταξη 14.880 ἐφάπαξ 297.559.

— Μπουτρομπλῆς Ἀγαθάγγελος, ἱερεύς, Α)3, ἔτη 35, σύνταξη 22.080, ἀπὸ ἐπιστροφή ἀσφαλιστρῶν 23.576.

— Βάσιος Δημήτριος, ἱερεύς, Γ)6, ἔτη 35, σύνταξη 15.840 ἐφάπαξ 310.248.

— Καποτέλη Φωτεινὴ, πρεσβυτέρα, Γ)6, ἔτη 19, σύνταξη 5.000 ἐφάπαξ 158.754.

— Σταθοῦλης Ἰάκωβος, ἱερεύς, Δ)7, ἔτη 27, σύνταξη 8.630 ἐφάπαξ 242.109.

— Νατιώτης Παναγιώτης, ὑπάλ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, σύνταξη 5.930, ἐπιστροφή ἀσφαλιστρῶν 29.848.

— Δελαπόρτας Ἄγγελος, ἱερεύς, Δ)7, ἔτη 35, σύνταξη 14.880 ἐπιστροφή ἀσφαλιστρῶν 27.933.

— Βακαλόπουλος Θεόδωρος, ἱερεύς, Β)4, ἔτη 35, σύνταξη 18.960 ἐπιστροφή ἀσφαλιστρῶν 31.485.

— Ἀδαμόπουλος Διονύσιος, ἱερεύς, Γ)6, ἔτη 33, σύνταξη 13.939 ἐφάπαξ 310.744.

— Καρατωνάκης Χρῦσανθος, ἱερεύς, Δ)7, ἔτη 33, σύνταξη 13.094 ἐφάπαξ 297.559.

— Μοσχονᾶς Παναγιώτης, ἱερεύς, Δ)7, ἔτη 35, σύνταξη 14.880 ἐφάπαξ 246.937.

— Ἀλευρᾶς Παναγιώτης - Παντελῆς, ἱερομόναχος, Δ)7, ἔτη 30, σύνταξη 10.416, ἐφάπαξ 262.608.

— Νικολάου Ἐλένη, πρεσβυτέρα, Γ)6, ἔτη 31, σύνταξη 6.019 ἐφάπαξ 369.167.

— Πέτρου Καλλιόπη, πρεσβυτέρα, ἔτη 5, σύνταξη 5.000.

Ε. Π. Α.